

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra policejních činností

**Současný vývoj nelegální migrace v České republice a její podíl na
protiprávní činnosti**

**The current development of illegal migration in the Czech
republic and its share in illegal activities**

Bakalářská práce

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

JUDr. Miloslav Smetana

AUTOR PRÁCE

Lukáš Duben

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, který jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 15. března 2023

.....

Lukáš Duben

Poděkování

Na tomto místě bych rád poděkoval vedoucímu bakalářské práce panu JUDr. Miloslavu Smetanovi za jeho vstřícný přístup, který mi věnoval při řešení předmětné problematiky. A za trpělivý postoj a poskytování cenných a odborných rad, které byly přínosem pro vypracování mé závěrečné práce.

ANOTACE

Předložená práce se zabývá historickým vývojem migrace a jejím základním rozdělením na legální a nelegální. Popis legální migrace poukazuje na přínosné aspekty pro společnost, kdežto nelegální migrace představuje určitou hrozbu pro obyvatele cílových nebo tranzitních států ve smyslu páchaní trestné činnosti, tomu je věnována další část bakalářské práce. Obsah této části se zabývá analýzou trestných činů neoprávněně pobývajících cizinců. Důležitou roli v oblasti boje proti nelegální migraci představuje složka cizinecké policie, která přijímá bezpečnostní opatření a realizuje návratová rozhodnutí. V roce 2022 byl bezprecedentní příliv migrantů, to vedlo ze strany vlády České republiky k dočasnému uzavření hranic se Slovenskou republikou. Tuto aktivitu zabezpečovala Policie České republiky.

KLÍČOVÁ SLOVA

migrace* cizinec* neoprávněný pobyt* azyl* uprchlík * Česká republika * Ministerstvo vnitra České republiky

ANNOTATION

The presented work deals with the historical development of migration and its basic division into legal and illegal. The description of legal migration points to beneficial aspects for society, while illegal migration poses a certain threat to residents transit states in the sense of committing criminal activities to which another part of the thesis is devoted. The content of this part deals with the analysis of criminal acts of illegally staying foreigners. An important role in the fight against illegal migration is represented by the foreign police, which takes security measures. In 2022, there was an unprecedented influx of migrants, which led to the border with the Slovak by the government of the Czech Republic, which was secured by the police of the Czech Republic.

KEYWORDS

migration* foreign * illegal residence * asylum * refugee * Czech Republic * Ministry of the Interior Czech republic*

OBSAH

Úvod	6
1 Migrace	7
1.1 Charakteristika migrace.....	8
1.1.1 Definice migrace	8
1.1.2 Historický vývoj migrace	10
1.1.3 Důvody a příčiny vedoucí k migraci	13
1.2 Typologie migrace.....	15
1.3 Právní úprava migrace	17
1.3.1 Česká republika.....	17
1.3.2 Evropská unie.....	19
1.4 Orgány zabývající se migrací v ČR	23
2 Analýza nelegální migrace v ČR v souvislosti s protiprávní činností migrantů	26
2.1 Opatření přijímaná policií ČR v souvislosti s uzavřením hranic.....	26
2.2 Vývoj nelegální migrace v ČR	27
2.3 Pozitivní a negativní aspekty nelegální migrace	40
2.4 Identifikace nejčastějších způsobů protiprávního jednání	42
3 Diskuze a zhodnocení efektivnosti současné právní úpravy nelegální migrace	44
4 Návrhy a doporučení	47
Závěr	49
Seznam použitých zdrojů	51
Seznam příloh:	56
Přílohy práce	57

Úvod

Migrace je v posledních letech často diskutované téma, které vyvolává velmi bouřlivé diskuze. Je více než jasné, že migrace není v žádném případě novým jevem, ba naopak – existuje již od nepaměti. K migraci vedly vždy různé důvody, které se navzájem prolínaly, přičemž migraci je možné vnímat jako určitý fenomén, na který je nutné reagovat ze strany Evropské unie. Jelikož v posledních letech počet migrantů roste, migrace je mnohdy označována za globální problém, který je zapotřebí řešit jak na národní, tak na nadnárodní úrovni.

Tranzit nelegálních migrantů je z hlediska společnosti dosti skloňovaným jevem, který v Evropě umocnila migrační krize. Ta naplno propukla v roce 2015, a Evropa se tak stala cílem tisíce migrantů. Negativní vlivy první migrační vlny nestačily doznít a situace poukázala na nedostatky azylové a migrační politiky. V roce 2022 se rozpoutal další nekontrolovatelný příliv nelegálních migrantů. Nelegální migrace s sebou přináší bezpečnostní rizika pro společnost napříč všemi členskými státy Evropské unie, a to v podobě možného zvýšení přeshraniční trestné činnosti či organizovaného zločinu.

Nelegální migrace je různorodý pojem a je ovlivněna řadou faktorů. Jedná se zároveň taktéž o celospolečenský problém. Cílem bakalářské práce je blíže objasnit současný vývoj nelegální migrace v České republice a její podíl na protiprávní činnosti. Text je rozdělen do několika základních kapitol, které se této oblasti více věnují.

Bakalářská práce je vypracována na základě teoretických metod. Využil jsem metody analytické, syntetické a historické. Cíl práce spočívá v popisu vývoje migrace, jejich příčin a důsledků a ve zhodnocení podílu cizinců na protiprávní činnosti v České republice. Text doplňuje analýza statistiky, která je upravena v grafech. Všechny informace, které jsou zde uvedeny, jsou čerpány z odborných zdrojů, jejichž seznam je uveden na konci textu.

1 MIGRACE

Migrace je nedílnou součástí společnosti, jak je známo již z dávné historie. Je naprosto jasné, že existuje mnoho různých způsobů, jak se lidé v reálném životě pohybují, přičemž jedním z nich je migrace. Je důležité poznamenat, že je to docela běžný stav, který přesahuje příklad lidí a zahrnuje všechny živé věci v přírodním světě. Tato práce bude věnována migraci lidí. Je zapotřebí mít neustále na paměti, že ne každý pohyb člověka lze vnímat jako migraci. Krátkodobé pobyty, každodenní dojíždění do zaměstnání či přeshraniční pravidelné dojíždění za prací a podobně nelze za migraci označit. Aby bylo možné „pohyb“ označit za migraci, musí splňovat tři základní atributy, a to je změnu bydlení, změnu zaměstnání a proměnu v rámci sociálních vztahů. Velmi často je pojem migrace spojován s vysídlením ze země původu, přičemž k tomuto můžou vést rozdílné a individuální důvody. Může se jednat o pohyb v pozitivním slova smyslu, ale i v negativním slova smyslu jako vynucené rozhodnutí. Problematika migrace je velmi široká.

1.1 CHARAKTERISTIKA MIGRACE

„Migrace je pozitivní životní strategie, která vede k růstu vyhlídek jedince, rodiny či celé komunity a bude realizována jakýmkoliv prostředky, které jsou k tomu nutné.“¹ Migrace je bezpochyby oblastí, která je plná rozporů a vyvolává bouřlivé diskuze, přičemž to, jak se jednotlivé země s migrací vypořádají, je zároveň také zkouškou, které jsou v 21. století vystaveny. Dost zásadním problémem je dnes nelegální migrace, přičemž někteří nelegální a legální migraci mnohdy směšují. Evropský rozměr imigrační politiky byl zcela původně orientován na kontrolu a restrikcii migrace, nikoliv na její aktivní podporu či integraci přistěhovalců do společnosti. Ani dnes nedokáže Evropská unie (dále jen „EU“) nabídnout žádná univerzální či zázračná řešení, která by dokázala nelegální migraci zabránit. Migrační politika je vždy odpovědností státní administrativy.

1.1.1 DEFINICE MIGRACE

V odborné literatuře existují různé definice pojmu „migrace“. Studium migrace je interdisciplinární, a proto ani neexistuje jediná či univerzální definice migrace. Jedna z definic popisuje jako změnu území nebo přesun osoby na jiné místo s různými důsledky jako pro místo, které osoba opouští, tak pro místo, kam se stěhuje. Nová existence osoby v prostředí nebo jeho absence v bývalém místě působiště sebou nese vznik faktorů, které mají vliv na vývoj migrace. Je důležité si uvědomit, že migrace důležitým aspektem, který se zahrnuje do ekonomických, společenských a politických oborů. Migraci lze charakterizovat také jako stěhování obyvatel, a to z jedné oblasti do druhé oblasti, což umožňuje uvažovat o migraci jako o specifickém typu prostorového pohybu. Migrací nazýváme tedy buď pohyb osob v rámci jednoho státu a dále také pohyb osob napříč různými státy. Pojem „mobilita“ musíme rozlišovat

¹ DRBOHLAV, Dušan. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: (Česko v evropském kontextu)*. Praha: Karolinum, 2008, s. 5. ISBN 978-80-246-1552-3.

od pojmu migrace, jelikož se jedná o dva různé děje, které bývají často zaměňovány. Mobilita je jakýkoliv přirozený pohyb osob.

Migrace je jevem, který ve společnosti vyvolává určité tlaky a souvisí se třemi základními charakteristikami, národnostním složením obyvatelstva, národní identitou a státní hranicí. *„Migrace je považována za jednu z nejvýznamnějších globálních výzev. Na jedné straně funguje jako akcelerator globalizace; na druhé straně je sama podporována a urychlována jinými globalizačními procesy (rozvojem informačních technologií, dopravní infrastruktury, vzdělání atd.).“*² Migrace je považována také za pohyb osob, který probíhá přes státní hranice a jde o pohyb osob na území cizího státu po delší dobu. Organizace spojených národů (dále jen „OSN“) definovala podmínku migrace – minimálně roční přesídlení jednotlivce ze země jeho původu do jiné země, přičemž OSN zastává názor, že volný pohyb mezi zeměmi patří do přirozených základních lidských práv a svobod. *„Mezinárodní migrant je člověk, který žije na území země, ve které se nenarodil, a získal jisté vazby k této zemi.“*³

Migraci definuje také Ministerstvo vnitra České republiky (dále jen „MV ČR“). To ji označuje za komplexní a dynamický jev, který má pro zemi výrazné ekonomické a společenské dopady, přičemž za specifické oblasti migrace, které je nutné regulovat na úrovni EU, označuje mezinárodní ochranu, ochranu vnějších hranice EU a oblast návratů. Migrace je předmětem individuálního rozhodování každého jedince, které je ovlivněno ekonomickými, sociálními a kulturními faktory. Migrační modely se tak snaží podchytit klíčové faktory migrace a k tomu využívají rovněž matematicko – statistické nástroje. Jednotlivé definice a přístupy k migraci se značně liší, to je dáno primárně tím, že žádný teoretický přístup k migraci nedokáže odpovědět na všechny problémy migrace.

² PROCHÁZKOVÁ ILINITCHI, Cristina. *Selected Migration Theories and their Importance on Drawing Migration Policies. Acta Oeconomica Pragensia* [online]. [cit. 28. 12. 2022]. ISSN 05723043. Dostupné z: doi:10.18267/j.aop.319.

³ *Amo.cz: komise pro udržitelný rozvoj (CSD) Migrace* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Migrace-CSD1.pdf>.

K tomu, aby bylo možné migraci komplexně porozumět, je nutností disponovat celostním pohledem, který je víceúrovňový a taktéž multidisciplinární.

1.1.2 HISTORICKÝ VÝVOJ MIGRACE

Počátky analýzy mezinárodní migrace spadají do 2. poloviny 19. století a jsou úzce provázány s rozvojem společenských a přírodních věd. Kromě rozvoje demografie, statistiky a geografie byl zájem o studium migrace značně podmíněn významnými migračními pohyby, které byly spojeny s industrializací a urbanizací, probíhajícími v evropských zemích a ve Spojených státech amerických. Co se týče samotného vývoje migrace, je více než jasné, že migrace existuje od nepaměti a zasahuje tak do veškerého společenského dění. Na historii migraci je zapotřebí nahlížet v kontextu světových dějin. Migrace je spojována s řadou diferencovaných jevů, které spolu navzájem mnohdy nesouvisí a které nelze ani přesně hodnotit.

Je nutné si uvědomit, že s migrací se setkáváme již 3 tisíce let před naším letopočtem, kdy docházelo k vojenskému rozpínání starověkých civilizací. Lze zmínit nájezdné kmeny – Vandalové, Germáni a další. V souvislosti s historickým vývojem se migrace nejčastěji objevuje v souvislosti s kolonizací. Kolonizace je migračním pohybem, díky kterému v současné době lidstvo obývá celý svět. Významný podíl na globalizačních trendech a počtu obyvatel planety lze připsat evropským zemím, které historicky iniciovali migraci za účelem kolonizace. Je zásadní poznamenat, že evropská kolonizace začala nejprve na jejich vlastní půdě a teprve poté expandovala mimo své hranice. S jistotou lze říci, že Evropa po celý středověk a novověk zažívala vedle změny etnického a náboženského složení obyvatelstva v konkrétních regionech řízenou a takzvaně polořízenou migraci s ekonomickými cíli. Další migrační pohyby vznikaly v souvislosti s rozvíjející se těžbou rud a rozvojem řemesel.

Jedním z hlavních důvodů migrace patřilo přesídlování při zakládání měst, která fungovala jako centra obchodu. Města lákala zástupce jednotlivých cechů a obchodníky, kteří se sem stěhovali mnohdy z velkých dálek. Vnitřní kolonizace se tak postupně stala politikou celé řady států a měla různé podoby. Například v 18. až 19. století rakouská vláda podnikla rozsáhlou kolonizaci

do oblastí, kde byla takzvaná vojenská hranice mezi Osmanskou říší a tehdejším Rakouskem. V novodobé historii, lze v souvislosti s nárůstem migrace na českém území a ve střední Evropě zmínit 30 letou válku, která trvala v letech 1618 až 1648. Kvůli této válce došlo v českých zemích k úbytku obyvatelstva. Další migrační impuls posloužily výboje osmanské říše z území dnešního Turecka do Evropy. Je podstatné zmínit, že migraci v praxi nedoprovázel vždy jen pokrok, ale také násilí a úpadek společnosti. Proto je vhodné zaměřit pozornost rovněž na násilnou migraci a její rozvoj. Jednou z nejznámějších „násilných“ migrací je násilné vyhánění a transfer židovského obyvatelstva, kdy například v letech 1875 až 1914 imigrovalo do Velké Británie až 120⁴ tisíc Židů. Mezi násilnou migraci je možné zařadit také útky Čechů ze Sudet, a to v roce 1938 v souvislosti s 2. světovou válkou. Samostatnou kapitolu tak tvoří útky občanů před diktátorskými režimy, a to jak v roce 1918, tak v letech 1939 až 1945. Již od starověku měli Evropané zájem o mimoevropské destinace, přičemž pro evropské obyvatelstvo byly nejvýznamnější vystěhovaleckou destinací Spojené státy americké. Dále je zapotřebí konstatovat, že migrační pohyby v Evropě, které probíhaly v 18. až 20. století, ve velké míře souvisely s urbanizací a industrializací. Proto lze konstatovat, že právě industrializace změnila v Evropě směr migračních toků.

Po roce 1945 byla Evropa válkou naprosto zdevastována. Její návrat mezi vyspělé ekonomické regiony byl doprovázen masivním přílivem obyvatelstva, to z Evropy z historického úhlu pohledu zcela poprvé vytvořilo region, který měl pozitivní migrační saldo. První etapa migrace probíhala v letech 1945 až do 70. let 20. století. Druhou etapu je možné datovat do období 1975 až 90. let 20. století, kdy lze hovořit již o ekonomické migraci. Ta byla doprovázena velkými změnami v oblasti evropské ekonomiky. Vývoj, který následoval v 90. letech 20. století, je v odborných pracích hodnocen jako kvalitativně odlišná etapa migrace, jelikož v této době rostl počet cizinců,

⁴ UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠŤÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTNER. *Migrace: historie a současnost*. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016. ISBN 978-80-905942-9-6, s. 19-24.

kteří do západní Evropy přicházeli z východní Evropy. Pro středoevropské země, tedy i pro Českou republiku (dále jen „ČR“), byla v 90. letech migrace naprosto novým fenoménem, který neměl v této době obdoby. Česko se tak poměrně rychle stalo nedílnou součástí migračního systému takzvaných přijímacích zemí, a to mělo pozitivní význam. Počet migrantů na českém území tak začal růst na počátku 90. let, a poté také v souvislosti se vstupem země do EU. V roce 2013 světová finanční krize začala měnit migrační toky a bylo již naprosto jasné, že změní poptávku po pracovní síle.

V roce 2015 vyvrcholila evropská migrační krize, kdy do zemí Evropy vstoupil asi 1 milion lidí. Jde o rekordní příliv migrantů od konce 2. světové války. V roce 2019 příliv migrantů již opadl a azyl v EU získalo jen přibližně 300⁵ tisíc uprchlíků, přičemž více jak 1/3 pocházela ze Sýrie, kde vypukla válka. Příliv migrantů do Evropy tak poukázal na nutnost vytvořit účinnou a spravedlivou evropskou politiku azylu a migrace. *„Migrační vlna odhalila nedostatky v azylovém systému Unie. Parlament se proti nim snažil bojovat návrhem reforem dublinského nařízení, které určuje, jaká země bude odpovědná za zpracování žádosti o mezinárodní ochranu.“*⁶ Dnes se v souvislosti s migrací hovoří o Ukrajině, tedy o ukrajinské uprchlické krizi. Prvních 7 dnů od vypuknutí ozbrojeného konfliktu ze strany Ruské federace ze země uprchlo přes milion lidí. Po 9 měsících od ruské invaze se počet uprchlíků vyšplhal na hodnotu 7,8 milionu⁷, přičemž nejvíce víz za účelem dočasné ochrany udělilo Polsko.

V současné době je dle údajů OSN ve světě nuceně vysídleno nejvíce osob od skončení druhé světové války. V roce 2021 to bylo 84 milionu⁸ lidí, a to je více jak 1 % světové populace. *„Více než dvě třetiny vysídlených osob pocházely z pouhých pěti zemí – Sýrie, Venezuely, Afghánistánu, Jižního Súdánu a Myanmaru (Barmy). Přes 40% z celkového počtu představují děti.*

⁵ Clovekvtsni.cz: *Uprchlíci v číslech* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/migracni-statistiky-4518gp>.

⁶ *Europarl.europa.eu: Migrační krize v Evropě.* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20170629STO78631/migracni-krize-v-evrope>.

⁷ Clovekvtsni.cz: *Uprchlíci v číslech* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/migracni-statistiky-4518gp>.

⁸ Tamtéž.

*Drtivá většina uprchlíků, 85%, zůstává v rozvojových zemích. Nejvíce jich hostí Turecko, Kolumbie, Uganda a Pákistán. Hlavní destinací humanitárních migrantů v Evropě je dlouhodobě Německo.*⁹ V ČR se migrace stala klíčovým tématem primárně v roce 2015 v souvislosti s evropskou migrační krizí. Nový rozměr získala migrace nyní, a to v kontextu s ruskou invazí na Ukrajinu, kdy musely svůj domov opustit miliony lidí.

1.1.3 DŮVODY A PŘÍČINY VEDOUcí K MIGRACI

Migrace je v současné době nedílnou součástí globalizovaného světa, přičemž důvodů a příčin, které vedou k migraci, je celá řada. Mezinárodní migraci je možné označit za specifickou ekonomickou, právní, politickou a sociální kategorii. V odborné literatuře se hovoří o tom, že migrace je výsledkem vzájemné kombinace push a pull faktorů. Za push faktory je možné označit faktory, které člověka nutí vystěhovat se ze svého domova, jako je nedostatek pracovních příležitostí, nízká bezpečnost, vysoká kriminalita či povodně, válka nebo hladomor. Pull faktory jsou důvody, které vedou člověka se stěhovat z vlastní vůle do nových oblastí za zvýšením životní úrovně, lepšími ekonomickými podmínkami, vzděláváním, zdravotnictvím, nízkou kriminalitou, roli hraje také dostupnost potravin, přijatelné klima či politická stabilita a mnoho dalších.

Podle EU vede člověka k migraci nespočet důvodů, ať se již jedná o ohrožení, životní podmínky, perzekuci či chudobu nebo klimatickou změnu. Proto klíčové důvody vedoucí k migraci sumarizujeme do několika základních bodů:

- **ekonomické a demografické faktory** – pracovní standardy, nezaměstnanost, stav ekonomiky, pracovní příležitosti, vyšší platy, vyšší životní úroveň, lepší přístup ke vzdělání/zdravotnictví, rostoucí/zmenšující se populace, stárnutí populace;

⁹ *Clovekvtisni.cz: Uprchlíci v číslech* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/migracni-statistiky-4518gp>.

- **společenská a politická situace** – etnické, náboženské, kulturní a politické utlačování, válka, pronásledování ze strany státu, porušování lidských práv;
- **environmentální faktory** – stav životního prostředí, záplavy, přírodní katastrofy (povodně, zemětřesení, hurikány a jiné), extrémní výkyvy počasí, klimatické změny a další.

Migrace je bezpochyby nejdynamičtější proces v rámci lidské společnosti. Lze konstatovat, že jsou to právě demografické faktory, které zásadním způsobem ovlivňují migraci, a tím i ekonomickou situaci země a pracovní příležitosti. Například v roce 2017 celkem 164 milionů¹⁰ lidí ve světě migrovalo za lepší práci, což byla 1/3 všech mezinárodních migrantů. V posledních letech migranti do Evropy přichází v hojném počtu. V roce 2019 tak EU poskytla téměř 300¹¹ tisícům osobám mezinárodní ochranu. Lidé migrují rovněž mimo jiné z důvodu sloučení rodiny, založení podnikání či vzdělávání nebo změny zaměstnání.

Jednou z nejčastějších příčin migrace jsou ekonomické motivy, které vyplývají z nerovností v ekonomickém rozvoji mezi různými zeměmi. V důsledku toho existují drasticky odlišné životní podmínky, mzdy nebo pracovní příležitosti. Strukturální změny, které mají za následek vznik potřeby kvalifikované či nekvalifikované pracovní síly, jsou tedy tím, jak se ekonomické faktory ovlivňující migraci ve skutečnosti projevují. Ekonomičtí migranti tudíž směřují ze zemí původu, které jsou méně ekonomicky rozvinuté, do cílových vyspělých zemí světa, na evropském kontinentu zejména západně a severně orientovaných. Základní důvody, vedoucími k pohybu pracovníků, mají podobu deficitu na trhu práce hostitelské země v oblasti specializovaných oborů či nedostatku pracovních příležitostí v rámci rozvinutých zemí. Z první migrační krize vyplynulo, že ČR je tranzitní zemí, což se potvrdilo i v roce 2022.

¹⁰ *Europarl.europa.eu: Migrace: Proč lidé opouštějí své domovy?* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné

z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/world/20200624STO81906/migrace-proc-lide-opousteji-sve-domovy>.

¹¹ Tamtéž.

1.2 TYPOLOGIE MIGRACE

Migraci je možné členit dle různých hledisek. V kontextu této práce je klíčové členění migrace na legální a nelegální migraci. Legální migraci můžeme odvodit ze zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, v posledním znění (dále jen „zákon o pobytu cizinců“), který rozděluje oprávněné pobyty na přechodné a trvalé. Jde o migranty, kteří tedy v ČR setrvávají legálně a disponují odpovídajícím pobytovým oprávněním. Jedná se o řízené a ze strany státu kontrolovatelné přistěhovalectví, přičemž ČR migraci reguluje prostřednictvím víz a pobytových oprávnění. Přechodné pobyty jsou povolovány mimo jiné za účelem sloučení rodiny, zaměstnání nebo studia.

Nelegální migrace je *„neoprávněný vstup na území České republiky, či jeho neoprávněné opuštění, ale také neoprávněný pobyt na území našeho státu nebo pobyt v rozporu s účelem, pro který bylo vydáno pobytové oprávnění.“*¹² Nelegální migrace je charakterizována jako vysoce dynamická a rychle se rozvíjející oblast, která doslova vyžaduje flexibilní a v celku konzistentní přístup ve vztahu k jejímu potírání a minimalizaci. Je jasné, že nelegální migraci není možné zcela eliminovat ani dnes. Jde o fenomén, jehož vývoj nelze přesně odhadnout, a v cílové zemi ohrožuje vnitřní stabilitu a bezpečnost. MV ČR definuje taktéž pojem „nelegální migrant“, tím je cizinec, který vstupuje na území státu bez platného oprávnění či v daném státě pobývá bez platného oprávnění, k čemuž jej vedou různé důvody.

Další definice nelegální migraci charakterizuje jako nelegální vstup, nelegální pobyt nebo neoprávněný výkon zaměstnání na území druhého státu, což lze navzájem kombinovat. Existuje celkem šest kategorií nelegální migrace:

- migrant na území státu vstoupí legálně a disponuje legálním pobytem, avšak pracuje zde nelegálně;
- migrant, který na území státu vstoupí legálně, se na něm zdržuje následně nelegálně – například vypršení víza.;

¹² *Mvcr.cz: Nelegální migrace v České republice* [online]. [cit. 12. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/nelegalni-migrace-v-ceske-republice.aspx>.

- migrant vstupuje na území státu legálně, ale pobývá zde následně nelegálně, i přesto, že nepracuje;
- migrant vstoupil na území státu nelegálně, nelegálně zde pobývá a nelegálně taktéž pracuje;
- migrant vstoupil na území státu nelegálně, nelegálně zde pobývá, nelegálně zde pracuje a není ekonomicky aktivní;
- migrant na území státu vstoupil nelegálně, nyní na něm pobývá legálně, avšak nelegálně zde pracuje.

Nelegální migraci lze charakterizovat také jako neoprávněný vstup osoby přes státní hranice na území druhého státu a nedovolený způsob vycestování ze země. Dále do této skupiny patří nelegální pobyty cizinců ve vnitrozemí, to znamená porušení zákonem definované podmínky pro pobyt cizince. I přesto, že nelegální migrace je dnes hojně diskutovaným problémem, v odborné literatuře, je této oblasti věnována jen malá pozornost.

Na nelegální migraci je možné nahlížet z různých úhlů pohledu. Z hlediska historického, jazykového, právního, ekonomického, administrativního, sociálního, ale i kulturního nebo psychologického. Proto se v praxi pod tímto termínem skrývá řada aktivit a procesů, které jsou spojovány s mezinárodním migrantem. V okamžiku, kdy migrant nedodrží platnou legislativu, regule, ustanovení, ocitá se v určitém stupni „nelegality“. Dle OSN se nelegální migrace používá k popisu různorodých jevů spojených s lidmi, kteří vstoupí či zůstanou na území státu, jehož občanství nenesou a přitom poruší národní právo. Dostí vysoký nárůst nelegální migrace v 90. letech 20. století vycházel z nových migračních politik, nového socioekonomického uspořádání a nového společenského klimatu.

Dále je možné migraci členit na vnitřní a vnější. Vnitřní migrace je spojena s pohybem lidí v rámci jednoho státu, a je tudíž vymezena hranicemi země. Vnější migrace je mezinárodní migrace a vede k dlouhodobému a trvalému, ale i krátkodobému přesunu lidí v prostoru, a tedy i přes hranice. Jde o demografické rozdělení migrace. Kromě toho lze oddělit nucenou

a dobrovolnou migraci. Jedinci, kteří migrují dobrovolně, tak činí zcela z vlastní vůle a svého rozhodnutí. Nucená migrace je naopak spojována s vyhnáním lidí z jejich země, jsou tedy k odchodu donuceni. Pracovní migrace je ve své podstatě motivována lepším zaměstnáním a vyšším platem či lepším pracovním uplatněním. Dle časového horizontu je migrace členěna na přechodnou, krátkodobou a dlouhodobou. Přechodná migrace trvá jen po určitou časovou dobu. Krátkodobá migrace trvá do 1 roku a dlouhodobá migrace trvá nad 1 rok.

1.3 PRÁVNÍ ÚPRAVA MIGRACE

Uprchlíká vlna v Evropě a s tím související migrační krize vyvolala názorové střety, a taktéž velmi silné emoce v ČR, kdy byla pozornost zaměřena primárně na funkčnost právní regulace migrace, a to rovněž v souvislosti s nelegální migrací, na úrovni unijní, ale i vnitrostátní. V rámci následující kapitoly je pozornost věnována právní úpravě migrace v ČR a v EU. Vzhledem k tomu, že ČR je členem EU, je tedy povinna zohledňovat širokou škálu unijních právních předpisů. Je důležité si uvědomit, že při projednávání úrovně právních předpisů, které svým obsahem upravují oblast migrace, je velmi důležité poznamenat, že tyto dokumenty jsou vytvářeny jak na národní, tak na nadnárodní úrovni. ČR musí brát v potaz celou řadu mezinárodních dokumentů, které musely být do českého právního řádu odpovídajícím způsobem implementovány. Proto lze konstatovat, že mezinárodní smlouvy, které souvisí a dotýkají se migrace, jsou pro Česko právně závazné a jsou také vynutitelné.

1.3.1 ČESKÁ REPUBLIKA

Je nutné zmínit, že z hlediska Česka je nejdůležitější primárně právní kontext EU, jelikož migrační, azylová a vízová politika spadá do pravomocí, které jsou sdílené EU a jednotlivými členskými státy. V ČR je cizinecká problematika upravena mimo jiné následující legislativou:

- zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod – článek 43;

- zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, v posledním znění; (dále jen „zákon o azylu“);
- zákon o pobytu cizinců;
- zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců; v posledním znění;
- sdělení č. 208/1993 Sb., Sdělení ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků;
- zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, v posledním znění;
- zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, v posledním znění;
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950.

Je více než jasné, že klíčový je v oblasti řešení migrace v ČR zákon o azylu, který respektuje mezinárodní závazky vycházející z Ženevské úmluvy¹³ a evropského azylového acquis. Zákon v sobě promítá jak hmotně – právní ustanovení, tak procesně – právní ustanovení, přičemž řeší primárně podmínky pro vstup a pobyt cizinců, kteří v ČR žádají o mezinárodní ochranu, dále práva a povinnosti žadatelů o udělení mezinárodní ochrany, azylantů a osob, které využívají doplňkovou ochranu. Součástí zákona je taktéž problematika řešení udělení či odnětí mezinárodní ochrany a podmínky, které je nutné za účelem mezinárodní ochrany získat. Kromě toho, že zákon o azylu definuje základní pojmy v rámci mezinárodní ochrany (žadatel, žádost o udělení mezinárodní ochrany, azylant a jiné), definuje rovněž základní formy mezinárodní ochrany, její druhy a podmínky pro její získání. Zákon reguluje i možnosti pro zajištění žadatelů o udělení mezinárodní ochrany a upravuje také právní základ pro vydávání dokladů těmto žadatelům.

V roce 2020 došlo ke schválení novely zákona o azylu, který podmínky pro udělení azylu dosti zpřísnil a zároveň rozšířil důvody, které vedou

¹³ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 65/1954 Sb., o Ženevských úmluvách ze dne 12. srpna 1994 na ochranu obětí války.

k jeho neudělení. Podle důvodové zprávy k novele zákona je jak migrační, tak azylová politika v ČR stabilizovaná, avšak situace ve zdrojových tranzitních zemích nikoliv. MV ČR prostřednictvím novely zákona zároveň reagovalo i na rostoucí počet lidí, kteří o azyl žádají z tranzitního prostoru letiště, přičemž jde o žádosti, které jsou ve většině případů účelové, jelikož v okamžiku, kdy jsou žadatelé o azyl vpuštěni do ČR, ihned odcestují do jiné země EU. V aktuální právní úpravě zároveň chyběla adekvátní reakce na možné budoucí krizové situace, kdy by mohl o azyl požádat větší počet osob, a proto MV ČR navrhlo taktéž řízení v případě zvláštní situace, o které rozhodne kabinet, přičemž v okamžiku migračního tlaku je azylové řízení zkráceno.

Dalším podstatným zákonem je bezesporu zákon o pobytu cizinců. *„Tento zákon upravuje v návaznosti na přímo použitelný předpis Evropské unie, Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2016/399 ze dne 9. března 2016, podmínky vstupu cizince na území České republiky a vycestování cizince z území, stanoví podmínky pobytu cizince na území a vymezuje působnost Policie České republiky, Ministerstva vnitra a Ministerstva zahraničních věcí v této oblasti státní správy.“*¹⁴ Jde o zákon, který je orientován na vstup a pobyt cizinců na území ČR, a proto je jeho role v oblasti migrace a azylu jako takového klíčová. Zákon o pobytu cizinců v ustanovení § 163 definuje úkoly a pravomoci Ředitelství služby cizinecké policie (dále jen „ŘSCP“) a v ustanovení §164 Odboru cizinecké policie (dále jen „OCP“).

1.3.2 EVROPSKÁ UNIE

Migrační a vízová politika členských států EU vychází z právních předpisů, které jsou východiskem pro právní úpravu členských států. Za prvotní krok, vedoucí k úpravě migrace v rámci EU, lze označit Římské smlouvy,¹⁵ které vznikly v roce 1957 a ve svém obsahu upravovaly volný pohyb osob a zboží na území členských států Evropského společenství, dále jednotný evropský pakt, který je datován do roku 1986 a jehož hlavním smyslem bylo

¹⁴ Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, v posledním znění, § 1 odstavec 1.

¹⁵ Smlouva o založení Evropského společenství ze dne 25. 03. 1957.

zrušení ochrany vnějších hranic a zavedení plošných hraničních kontrol v rámci vnějších hranic států. Jde ve své podstatě o jakéhosi předchůdce současného Schengenského prostoru.

Je nutno podotknout, že EU musela reagovat na situaci, kterou vytvořil rostoucí počet migrantů a žadatelů o azyl a v důsledku toho se rozhodla zavést závazná pravidla, která začala používat pro hodnocení žádostí o mezinárodní ochranu. V roce 1990 vstoupila v platnost Dublinká úmluva, která stanovila jednotné předpisy pro všechny členské státy EU. Cílem této úmluvy, bylo zabránit žadatelům o azyl podat žádost o mezinárodní ochranu v několika zemích EU, což je označováno za asylum shopping. Žadatel byl donucen tak podat žádost o azyl v zemi, do které přicestoval jako první. Nebylo tedy možné vybírat si země účelově podle svého vlastního uvážení. Je jasné, že od roku 1990 byla Dublinká úmluva již několikrát novelizována, přičemž naposled k její novelizaci došlo prostřednictvím Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (EU) č. 604/2013. Podstata Dublinké úmluvy však zůstává i nadále stále stejná. V současné době je nutné na Dublinký systém nahlížet jako na mechanismus, který se snaží předcházet situaci „refugee in orbit“. Podle stanovených podmínek a pravidel je určen stát, který je odpovědný pro posouzení žádosti o mezinárodní ochranu. Všeobecně tak tento systém znamená, že zde existuje právo na meritorní posouzení jeho žádosti o azyl jen v rámci jednoho členského státu EU.

V rámci EU je oblast migrace, přistěhovalectví a azyl upravena prostřednictvím několika dokumentů, avšak v okamžiku, kdy vypukla migrační krize, začaly na unijní úrovni vznikat nové iniciativy, politiky, rozhodnutí, nařízení a sdělení, které byly na tuto oblast zaměřeny. Klíčový dokument na úrovni EU tvoří Lisabonská smlouva (Smlouva o fungování Evropské unie) – definuje spolupráci v rámci migrace a azylu, a to v podobě sdílené pravomoci. Podstatné bylo zaujmout globální přístup k migraci a mobilitě, vytvořit na nadnárodní úrovni migrační systém, společnou migrační a vízovou politiku.

S ohledem na současnou migrační krizi je také důležité poznamenat, že EU byla nucena řešit jak legální, tak nelegální migraci. Z tohoto důvodu byl již v roce 2008 schválen Evropský pakt o přistěhovalectví a azylu,

který je klíčový právní předpis v migračních politikách členských zemích EU. První část se zaměřuje obecně na migraci, druhá a třetí část dokumentu jsou zásadní z pohledu boje se značnou nelegální migrací, která je dnes v EU aktuální a představuje zde velký problém. Bylo potřeba definovat základní zásady, podle kterých by mohla vzniknout společná migrační politika – nutnost navrácení migrantů zpět do země původu a podobně. Lze vytvořit společnou migrační politiku – nutnost navrácení běženců zpět do země jejich původu a podobně. Dokument se zaměřuje také na ochranu vnějších hranic schengenského prostoru. Závěrem lze konstatovat, že tento pakt slouží jako základní kámen migrační a azylové politiky EU z pohledu sdílené odpovědnosti a mezinárodní solidarity.

Cílem azylové a migrační politiky EU je dodržování základních zásad jako je například nenavrácení žadatele do země původu, neboť jedním ze základních principů EU je vytvořit oblast svobody, bezpečnosti a dodržování práv. Právě za tímto účelem vždy EU usilovala o tvorbu společného evropského azylového systému. Právní základ migrační politiky dnes tvoří ustanovení článku 67 odstavce 2 a článku 78 a 80 Smlouvy o fungování EU a ustanovení článku 18 Listiny základních práv EU. EU dlouhodobě usiluje o rozvoj společné azylové politiky, která musí být v souladu s Ženevskou úmluvou o právním postavení uprchlíků ze dne 28. července 1951 a protokolem k této úmluvě ze dne 31. ledna 1967.

Společná migrační politika EU má za cíl vytvořit účinnou, efektivní, humanitární a bezpečnou evropskou migrační politiku. Lze konstatovat, že od roku 2015 zavádí EU řadu opatření s cílem lépe chránit své hranice a efektivně kontrolovat migrační toky. Právě z tohoto důvodu se tudíž EU unii podařilo snížit počet nelegálních vstupů na území EU o více jak 90%.¹⁶ Prostřednictvím Společné migrační politiky EU definovala základní kroky a činnosti v oblasti migrační politiky a udělila taktéž mandáty k jednání se třetími zeměmi. EU přijala již řadu pravidel, která využívá k řízení migračních toků,

¹⁶ *Consilium.europa.eu: Jak EU řídí migrační toky* [online]. [cit. 25. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/managing-migration-flows/>.

pro zpracování žádosti o azyl a v oblasti navrácení nelegálních migrantů. Prostřednictvím Společného evropského azylového systému vydala minimální normy, které je nutné využívat při zacházení s žadateli o azyl. V této souvislosti je nutné zmínit také návratovou politiku, vycházející ze směrnice o navrácení, která definuje transparentní, jasná a spravedlivá pravidla pro navrácení těch osob, příslušníků třetích zemí, pobývajících zde nelegálně.

Lze konstatovat, že EU vnímá migrační politiku v současné době jako jednu z aktuálních a zároveň klíčových výzev současnosti. Mezi významné právní dokumenty evropské politiky patří taktéž různé směrnice a nařízení, které jsou mimo jiné:

- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 603/2013 ze dne 26. června 2013, o zřízení systému „Eurodac“ pro porovnávání otisků prstů za účelem účinného uplatňování nařízení (EU) č. 604/2013, kterým se stanoví kritéria a postupy pro určení členského státu příslušného k posuzování žádosti o mezinárodní ochranu podané státním příslušníkem třetí země nebo osobou bez státní příslušnosti v některém z členských států, a pro podávání žádostí orgánů pro vymáhání práva členských států a Europolu o porovnání údajů s údaji systému Eurodac pro účely vymáhání práva a o změně nařízení (EU) č. 1077/2011, kterým se zřizuje Evropská agentura pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva;
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2018/1806 ze dne 14. listopadu 2018, kterým se stanoví seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci musí mít při překračování vnějších hranic vízum, jakož i seznam třetích zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni;
- Směrnice Rady 2002/90/ES ze dne 28. listopadu 2002, která definuje napomáhání k nepovolenému vstupu, přechodu a pobytu;

- Nařízení Rady (ES) č. 1683/1995, kterým se stanoví jednotný vzor víz;
- Nařízení Evropského Parlamentu a Rady (ES) č. 810/2009 ze dne 13. července 2009 o kodexu Společenství o vízech (vízový kodex), (dále jen „vízový kodex“);
- Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 265/2010 ze dne 25. března 2010, kterým se mění Úmluva k provedení Schengenské dohody a nařízení (ES) č. 562/2006, pokud jde o pohyb osob s dlouhodobým vízem.

1.4 ORGÁNY ZABÝVAJÍCÍ SE MIGRACÍ V ČR

Základním orgánem, který v ČR nese zodpovědnost za oblast migrace a azylu, je MV ČR, přesněji řečeno se jedná o Odbor azylové a migrační politiky (dále jen „OAMP“). MV ČR lze označit taktéž za gestora problematiky mezinárodní migrace a mezinárodní ochrany Česka, a to nejenom na úrovni legislativně – koncepční a analytické, ale také na úrovni realizační, tedy udělování mezinárodní ochrany, vydávání cestovních dokladů či povolení dlouhodobých pobytů cizincům. Gestorem v této oblasti je MV ČR ve smyslu zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy ČR. Úkoly a činnosti MV ČR v oblasti mezinárodní migrace je možné shrnout mimo jiné do těchto bodů:

- zabezpečení výkonu státní správy v rámci migrace a aktivní spolupráce s ostatními resorty, státními a nevládními organizacemi, mezinárodními organizacemi;
- rozhodování o vydávání přechodného nebo trvalého pobytu podle zákona o pobytu cizinců;
- rozhodování o prodloužení nebo zrušení platnosti přechodného nebo trvalého pobytu;
- vydávání potvrzení o přechodném pobytu na území ČR na žádost občanů EU;
- rozhodování o vydání nebo odnětí cizineckého pasu;

- rozhodování o žádosti cizince o dobrovolný návrat.

MV ČR je provozovatelem a zřizovatelem azylových zařízení. Tato zařízení rozlišujeme na tři typy:

- přijímací střediska – nalezneme je v Zastávce a na mezinárodním letišti Václava Havla v Praze;
- Pobytová střediska – Bělá pod Bezdězem, Zastávka, Kostelec nad Orlicí, Havířov;
- Integrovaná azylová střediska – Brno, Havířov, Jaroměř, Přelice.

Důležité je zde také zmínit, že mimo azylová střediska je MV ČR provozovatelem a zřizovatelem také Zařízení pro zajištění cizinců, která se nacházejí v Bělé pod Bezdězem, Vyšních Lhotách a Balkové.

Důležitým orgánem, spadajícím do cizinecké působnosti je Policie České republiky (dále jen PČR), a to ŘSCP a OCP, které aktivně řeší taktéž oblast nelegální migrace. ŘSCP vystupuje jako výkonný orgán, který má celostátní působnost, a rovněž jako specializovaný ústřední metodicko – řídicí, analytický, odborný, kontrolní a výkonný útvar, který se angažuje v oblasti ochrany vnitřních a vnějších hranic schengenského prostoru. OCP plní úkoly v rámci nelegální migrace a zároveň uplatňuje represivní opatření. Je oprávněn vést správní řízení, ve kterém vystupuje jako správní orgán a vydává návratová rozhodnutí, a to ve smyslu zákona o pobytu cizinců. Musí plnit také úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluv a platných právních předpisů EU/Evropského společenství, přičemž řeší trestnou činnost, ke které dochází vlivem překročení státních hranic a s přeshraniční trestnou činností. Dalším orgánem je Národní centrála proti organizovanému zločinu služby kriminální policie a vyšetřování (dále jen „NCOZ“). NCOZ je útvar policie, který disponuje celostátní působností a taktéž plní úkoly v rámci nelegální migrace – aktivně bojuje proti převaděčství, zločineckým uskupením v souvislosti s organizovaným zločinem. Kromě toho je nutné zmínit také Ministerstvo zahraničních věcí ČR (dále jen „MZV“), to je ústřední správní orgán ČR, který tvoří koncepci zahraniční politiky a aktivně koordinuje zahraniční rozvojovou spolupráci a humanitární pomoc.

MZV vykonává státní správu v oblasti povolení přechodného pobytu cizinců a také vykonává státní správu v rámci vydávání krátkodobých víz, a to podle Vízového kodexu. Jako poslední je nutné zmínit Ministerstvo práce a sociálních věcí, které definuje kritéria pro vstup cizinců na trh práce, a Ministerstvo průmyslu a obchodu, které je garantem určitých projektů v rámci legální migrace.

Migrační politika je dosti mladou oblastí spolupráce v rámci EU, avšak jde o oblast, která se velmi intenzivně v posledních letech rozvíjí. MV ČR využívá nástroje EU k řešení problémů a budování dlouhodobých partnerství s hlavními tranzitními státy a zároveň se soustředí na prevenci a řešení základních příčin nelegální migrace a zvýšení účinnosti ochrany vnějších hranic. ČR se tedy v praxi podílí na konkrétních aktivitách, a to v rámci panelu k migraci, jehož cílem je zlepšovat vzájemnou spolupráci s EU v oblasti migrace. Zároveň se ČR aktivně podílí na evropské spolupráci, a to prostřednictvím účasti na pracovních skupinách Rady EU, Evropské komise, agentur EU – například Evropské agentury pro otázky azylu (EUAA), Evropské pohraniční a pobřežní strážce (Frontex), Evropské agentury pro provozní řízení rozsáhlých informačních systémů v prostoru svobody, bezpečnosti a práva a jiné. ČR jako celek spolupracuje s celou řadou mezinárodních organizací – Mezinárodní organizace pro migraci, Mezinárodní centrum pro rozvoj migračních politik, Úřad Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky a další.

2 ANALÝZA NELEGÁLNÍ MIGRACE V ČR V SOUVISLOSTI S PROTIPRÁVNÍ ČINNOSTÍ MIGRANTŮ

Migrace se neustále vyvíjí, přičemž jak v České republice, tak v Evropské unii, je migrace ovlivněna celou řadou nejrůznějších faktorů, které mají nadnárodní či národní charakter. Lze konstatovat, že jedním z nich je například v současné době ruská agrese na Ukrajině či v nedávné době pandemie COVID – 19. Je zapotřebí zmínit, že omezení, která byla zavedena vlivem pandemie COVID – 19, migraci značně potlačila, avšak i přesto čísla, která vypovídají o lidech přicházejících do Evropské unie, rostla. Značný vliv na to měla zajisté ruská agrese na Ukrajině, která z domovů vyhnala tisíce Ukrajinců. Významným faktorem migrace z hlediska budoucnosti je taktéž klimatická změna. Je zapotřebí zmínit, že i dnes přetrvávají nedostatky v rámci evropského a potažmo tedy i českého azylového systému, který mnohdy nedokáže čelit náporu migrantů.

2.1 OPATŘENÍ PŘIJÍMANÁ POLICIÍ ČR V SOUVISLOSTI S UZAVŘENÍM HRANIC

Největší migrační krize postihla evropský kontinent v roce 2022. Do Evropy začaly proudit davы migrantů především ze Sýrie. Z praxe je evidentní, že ČR je tranzitní zemí migrantů, kteří směřují zejména do západních států Evropy. Syrští migranti začali především v Turecku vyzývat k pochodu do Evropy, a to přes řecké hranice. Tato organizovaná událost je nazývána jako Karavana světla. K pochodu se hlásilo přes 85 000 osob.¹⁷

V ČR docházelo k detekci převaděčů a syrských nelegálních migrantů ve značné míře, a proto bylo na základě usnesení vlády ČR¹⁸ rozhodnuto o dočasném znovuzavedení hraničních kontrol na hranicích se Slovenskou republikou. MV ČR vydalo Sdělení Ministerstva vnitra č. 395/2021 Sb., o vyhlášení seznamu hraničních přechodů a seznamů přeshraničních propojení. Hraniční kontroly byly zavedeny podle Nařízení Evropského parlamentu a Rady

¹⁷ *Idnes: Karavana světla. Syrští uprchlíci se svolávají na pochod do Evropy* [online]. [cit. 01. 03. 2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/zahranicni/karavana-svetla-turecko-syrsti-uprchlici-pochod-recko-evropa.A220922_114722_zahranicni_kha.

¹⁸ MV-166858-1/OAM-2022 ze dne 26. 9. 2022.

2016/399, kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex), (dále jen „Schengenský hraniční kodex“).

PČR postupovala na hranicích na základě Pokynu policejního prezidenta č. 210 ze dne 27. 09. 2022 a dále v souladu se zákonem č. 191/2016 Sb., o ochraně státních hranic ČR a o změně souvisejících zákonů a se zákonem o pobytu cizinců. Pro potřeby PČR byl vydán Operační plán¹⁹ ke společnému postupu a spolupráci s Armádou ČR, Celní správou ČR a ostatními orgány veřejné moci v případě znovuzavedení ochrany na vnitřních hranicích ČR se Slovenskou republikou ve smyslu ustanovení článku 23 až 31 Schengenského hraničního kodexu.

Subjekty, které se na dočasném znovuzavedení ochrany státních hranic podílely, jsou PČR, Armáda ČR a Celní správa ČR. Cílem Operačního plánu je nastavení funkčních mechanismů, koordinace a definování postupů s formami spolupráce.

Byly stanoveny 3 stupně řízení. Schéma systému velení je uvedeno v příloze č. 1. Přehled celkového rozdělení sil na 12 hodinovou směnu je uveden v příloze č. 2.

2.2 VÝVOJ NELEGÁLNÍ MIGRACE V ČR

V kontextu vývoj nelegální migrace v ČR je nutné zaměřit pozornost rovněž na vývoj migrace v rámci EU, protože spolu úzce souvisí. Lze konstatovat, že to, co v roce 2022 vyvolalo nový příliv uprchlíků, byla a stále je válka na Ukrajině. Ruská invaze na Ukrajinu způsobila, že tisíce lidí museli z Ukrajiny odejít a opustit tak své domovy. Dle údajů OSN překročilo hraniční přechody z Ukrajiny již téměř 9 milionu lidí, a to od začátku vypuknutí války. V březnu 2022 požádalo v České republice o mezinárodní ochranu 74 tisíc²⁰ lidí,

¹⁹ Ředitelství služby cizinecké policie, č. j. CPR-23930-7/ČJ-2018-930102.

²⁰ *Europarl.europa.eu: Azyl a migrace v EU: fakta a čísla* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20170629STO78630/azyl-a-migrace-v-eu-fakta-a-cisla>.

to je o 115 % více, než tomu bylo v březnu 2021²¹. Ukrajince nejdříve přijímaly sousední země, tedy Polsko, Maďarsko, ale také Rumunsko, Slovensko či Moldavsko. Co se týče nelegálního překročení hranic v rámci EU, je a to byla nejvyšší hodnota od roku 2017²². Zde je zapotřebí zmínit, že počet odhalených nelegálních přechodů se od roku 2020 zvýšil na všech trasách nelegální migrace v rámci celé Evropské unie.

Evropská unie vnímá ruskou invazi na Ukrajině jako jednu z největších humanitárních krizí v rámci celé evropské historie, a to od skončení druhé světové války. Válka vede nejenom k migraci, která způsobuje problémy v celé Evropě, ale také si již vyžádala tisíce obětí, ničení a vysídlování Ukrajiny, a to i za jejími hranicemi. Až 90%²³ uprchlíků tvoří děti a ženy, avšak ty jsou vystavovány za hranicemi mnohem vyššímu riziku z hlediska násilí a zneužívání, a to včetně obchodování s lidmi, nelegální adopce dětí či pašování. To vše jsou zásadní problémy, které migrace nyní vyvolává a které musí řešit nejenom celá EU, ale také ČR, jelikož i té se příliv uprchlíků a migraci z Ukrajiny znatelně dotýká.

Je nutné zmínit se o aktuálních počtech uprchlíků z Ukrajiny. Na evropském území k prosinci 2022 OSN zaznamenala již celkem 7,8²⁴ milionu uprchlíků, přičemž dočasnou ochranu již obdrželo téměř 5 milionu z nich. Nejvíce speciálních víz udělilo Polsko (přibližně 1,5 milionu²⁵). Největší počet uprchlíků se tudíž nyní nachází v Polsku, dále pak v Německu (přibližně 1 milionu), a taktéž v ČR (500 tisíc²⁶ udělení dočasné ochrany). Ukrajinským běžencům vydalo tisíce speciálních víz taktéž Španělsko, Itálie, Francie, Velká Británie a Slovensko. Z třetích zemí to byla Kanada a USA.

²¹ *Europarl.europa.eu: Azyl a migrace v EU: fakta a čísla* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20170629STO78630/azyl-a-migrace-v-eu-fakta-a-cisla>.

²² Tamtéž.

²³ *Europarl.europa.eu: Reakce EU na ukrajinskou uprchlickou krizi* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/priorities/ukrajina/20220324STO26151/reakce-eu-na-ukrajinskou-uprchlickou-krizi>.

²⁴ *Clovekvtisni.cz: Ukrajinská uprchlická krize: Aktuální situace. Člověk v tísní* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/ukrajinska-krize-v-historickem-kontextu-8589gp>.

²⁵ Tamtéž.

²⁶ Tamtéž.

Největší počet uprchlíků z Ukrajiny v přepočtu na 1 obyvatele se nachází zajisté ve střední a východní Evropě. V ČR je to 1 uprchlík na 43 tisíc²⁷ obyvatel.

Na území České republiky dochází i k nelegální migraci, nikoliv pouze k legální. V Česku jsou tak sledovány od roku 2008, tedy od vstupu země do schengenského prostoru, dvě základní kategorie nelegální migrace. Do první kategorie spadají cizinci, kteří neoprávněně překročili vnější schengenské hranice na mezinárodních letištích v ČR²⁸, a do druhé skupiny se řadí cizinci, kteří na území ČR vstoupili bez platného oprávnění nebo pobývají na území po skončení platnosti přechodného pobytu na území ČR nebo jiného členského státu EU. Na vnějších schengenských hranicích probíhají hraniční kontroly, jejichž postup definuje Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU).²⁹ Vstupem ČR do Schengenu dne 21. 12. 2007³⁰ se zrušily hraniční kontroly na hranicích se sousedními státy a jsou považovány za vnitřní hranice. Je nutné zmínit, že hraniční kontroly při letech do členských států EU v ČR byly zrušeny až 30. 03. 2008³¹ a probíhá pouze hraniční kontrola při příletech a doletech z třetích zemí. Pozemní hranice se sousedními zeměmi jsou tvořeny jen vnitřní schengenskou hranicí, na které systematické hraniční kontroly již neprobíhají. Nelegálního pobytu se naopak dopouští ti cizinci, kteří se nachází na českém území, avšak porušují tím zákonem definované podmínky a povinnosti pro pobyt cizince – tranzitní nelegální migrace, nelegální vstup do země či překročení platnosti nebo doby pobytu cizince na českém území. Nelegálně pobývajících cizinci bývají v praxi identifikováni například při běžné kontrolní činnosti PČR, dále při cílených pobytových kontrolách³² nebo bezpečnostních akcích. Kontrolní činnost v tomto případě probíhá prostřednictvím PČR, Úřadu práce, Celní správy

²⁷ *Clovekvtisni.cz: Aktuální situace i srovnání s historií* [online] [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtisni.cz/ukrajinska-krize-v-historickem-kontextu-8589gp>.

²⁸ V ČR jsou mezinárodní letiště v Praze, Brně-Tuřany, Pardubicích, Ostravě, Karlovy Vary.

²⁹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 2016/399 ze dne 09. 03. 2016, *kterým se stanoví kodex Unie o pravidlech upravujících přeshraniční pohyb osob (Schengenský hraniční kodex)*.

³⁰ *Euroskop.cz: Vstup ČR do Schengenu* [online] [cit. 21. 02. 2023]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/ja-a-EU/Schengen/vstup-CR-do-Schengenu/>.

³¹ HABICH, Lukáš a Martin KLOUBEK a kol. *Činnost policejních služeb*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019, s. 114. ISBN 978-80-7251-481-6.

³² Zákon č. 326/1999 Sb., *o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů*, v posledním znění, § 1 odstavec 1., § 167 odst. 2 písmena d).

ČR a podobných institucí. Nelegálně pobývajících cizinci mohou být dále zjištěni také v okamžiku, kdy z Česka vycestují. Nelegálně pobývajících cizinci mohou být v praxi identifikováni také orgány sousedních států, které se snaží nelegálního cizince, který na jejich území vstoupil z Česka, vrátit zpět. Od roku 2008 jsou do kategorie „nelegální pobyt“ zahrnováni v ČR i cizinci, kteří vstoupili na území ze sousední země, tedy prostřednictvím vnitřní schengenské hranice, aniž by měli splněny náležitosti nutné k tomuto pobytu.

V České republice se nacházelo v roce 2021 celkem 6 645³³ migrantů, a z toho celkem 1 405³⁴ migrantů požádalo o azyl, což vyplývá z údajů EUROSTATU. Zatímco do kategorie „uprchlík“ spadá člověk, který ze své domovské země prchá například z důvodu pronásledování nebo krutého či nelidského zacházení ze strany domovského státu a byla mu udělena mezinárodní ochrana. Žadateli se rozumí osoby, které v daném roce podaly žádost o mezinárodní ochranu. Graf 1 poukazuje na vývoj počtu žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR v letech 2010 až 2021.

³³ Europarl.europa.eu: *Azyl a migrace* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/infographic/asylum-migration/index_cs.html#filter=2021-cz.

³⁴ Tamtéž.

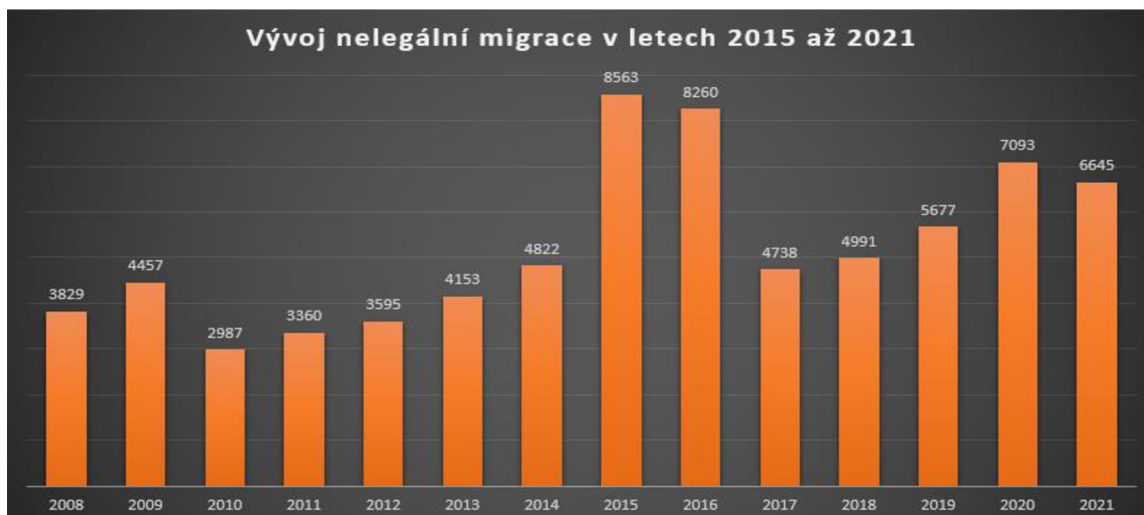
Graf č. 1: Vývoj počtu žadatelů o mezinárodní ochranu v ČR v letech 2010 až 2021:

Zdroj: *Europarl.europa.eu: Azyl a migrace* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/infographic/asylum-migration/index_cs.html#filter=2021-cz.

Nyní je nutné zaměřit pozornost na vývoj nelegální migrace cizinců v letech 2007 až 2021 (pro rok 2022 Český statistický úřad údaje k dnešnímu dni nezveřejnil). Uvedené prezentuje graf 2.

Graf 2: Vývoj nelegální migrace v letech 2015 až 2021:

Zdroj: *Czso.cz: Nelegální migrace* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_nelegalni_migrace.

Největší počet nelegálních migrantů je tak možné do roku 2015, kdy vypukla evropská migrační krize, počet nelegální migrace následně klesal

v roce 2016 a 2017. Od roku 2018 do roku 2021 z uvedeného grafu můžeme sledovat stoupající trend nelegální migrace. Pro rok 2022 není veřejně vydána statistika počtu nelegálně pobývajících migrantů, avšak ŘSCP interně uvádí informaci o celkovém počtu zachycených migrantů. V roce 2022 bylo podle na území ČR evidováno 29 235³⁵ cizinců s nelegálním pobytem na území ČR.

Co se týče struktury státní příslušnosti cizinců, je na území ČR dlouhodobě stabilní, jelikož v roce 2021 nejvíce nelegálních cizinců pochází z Ukrajiny, Moldavska a Vietnamu.³⁶ Vlivem vývoje migračních pohybů v rámci balkánské migrační trasy přes české území tranzitovali cizinci ve zvýšené míře. Je nutné zmínit i to, že ČR zůstává i nadále pro nelegální migraci primárně tranzitní zemí. Tranzitní nelegální migrace je migrace, která probíhá přes území daného státu bez náležitostí, které jsou nutné ke vstupu a pobytu na jeho území, přičemž jejím účelem tedy není setrvání na území daného státu, ale pouze přesun do jiné cílové země. Do ČR tranzitní nelegální migrace souvisí s přesunem migrantů přes vnitřní schengenské hranice. Statisticky je tato migrace vykazována v rámci nelegálních pobytů.

„K 31. 12. 2021 bylo evidováno celkem 660 849 cizinců s povoleným pobytem na území ČR. Převažující skupinu s podílem 66 % tvoří občané třetích zemí, z nichž se jedná zejména o občany Ukrajiny, Vietnamu a Ruska. Občané Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu tvoří více než polovinu všech cizinců na území.“³⁷ V případě tranzitní nelegální migrace cizinců z muslimských zemí od roku 2015 do 31. 12. 2022 bylo celkem zajištěno 74 069³⁸ cizinců. Primárně šlo o občany Sýrie, Afghánistánu a Iráku. K názorné představě slouží níže uvedené tabulky. Graf 3 uvádí celkový počet zachycených tranzitních migrantů

³⁵ *Policie.cz: Nelegální migrace v ČR v období od 1. 1. 2022 do 31. 12. 2022* [online]. [cit. 09. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/nelegalni-migrace-v-cr-v-obdobi-od-1-1-2022-do-31-12-2022.aspx>.

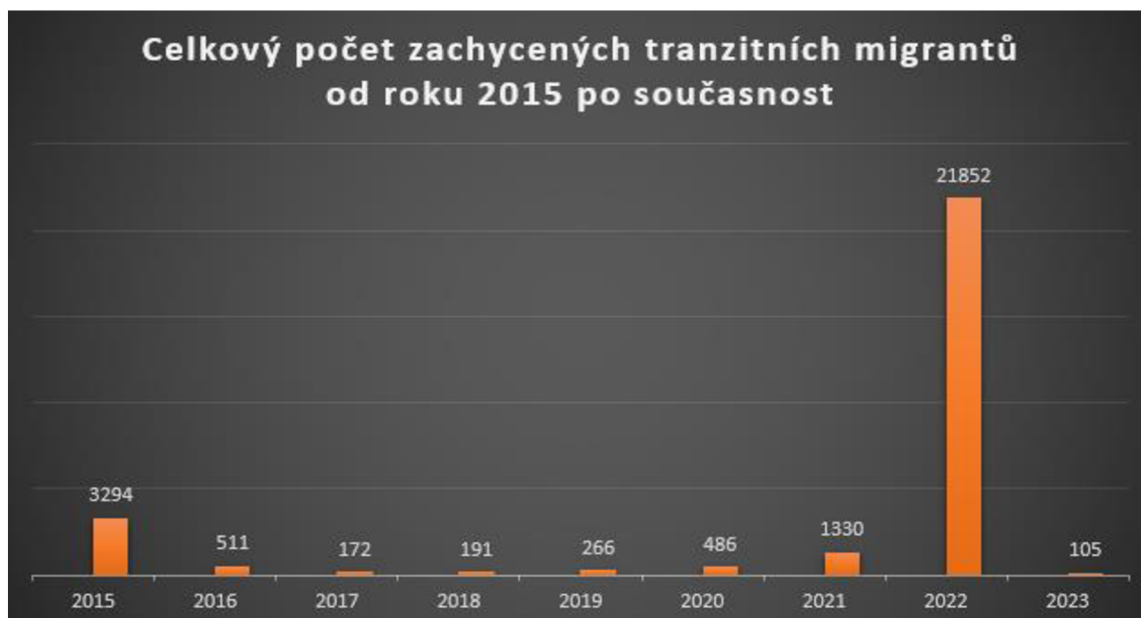
³⁶ Český statistický úřad. *Cizinci v České republice 2022*. Praha: Český statistický úřad, 2022, s. 232. Kód publikace: 290027-22.

³⁷ *Mvcr.cz: Výroční zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace za rok 2021* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpráva-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-za-rok-2021.aspx>.

³⁸ Ředitelství služby cizinecké policie, *Statistika analýza rizik*, č. j.: KRPA-89893/ČJ-2023-0000CP.

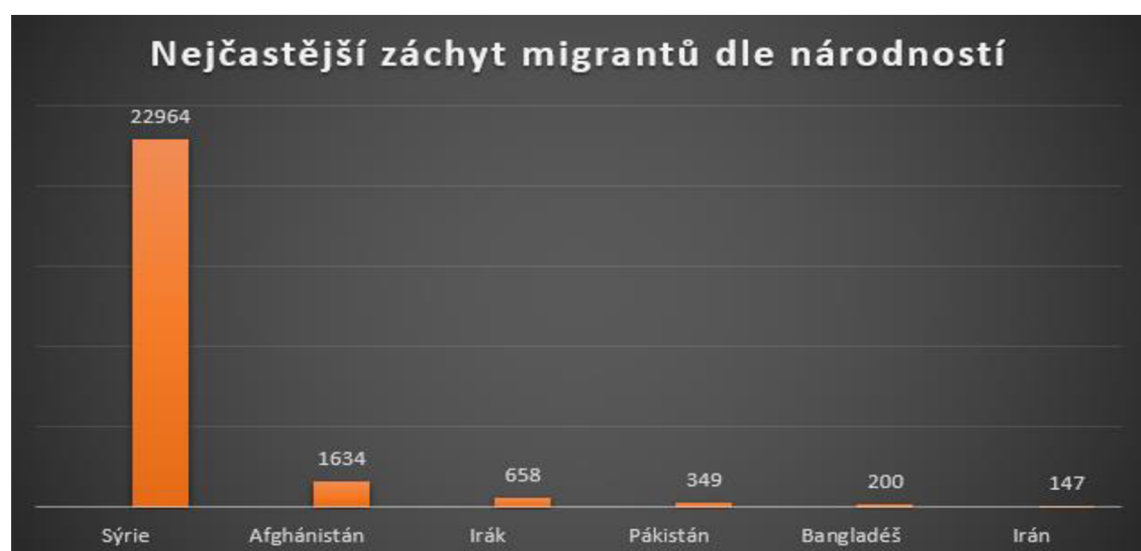
v příhraničních oblastech. Graf 4 obsahuje přehled nejvíce zastoupených národností. Transzitní nelegální migrace tak byla v roce 2022 nejvyšší v 21. století.

Graf 3: Celkový počet zachycených tranzitních migrantů od roku 2015 do 31. 01. 2023:

Zdroj: *Mvcr.cz: čtvrtletní zpráva o migraci za IV čtvrtletí 2022* [online]. [cit. 10. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zprava-o-migraci-za-iv-ctvrtleti-2022.aspx>

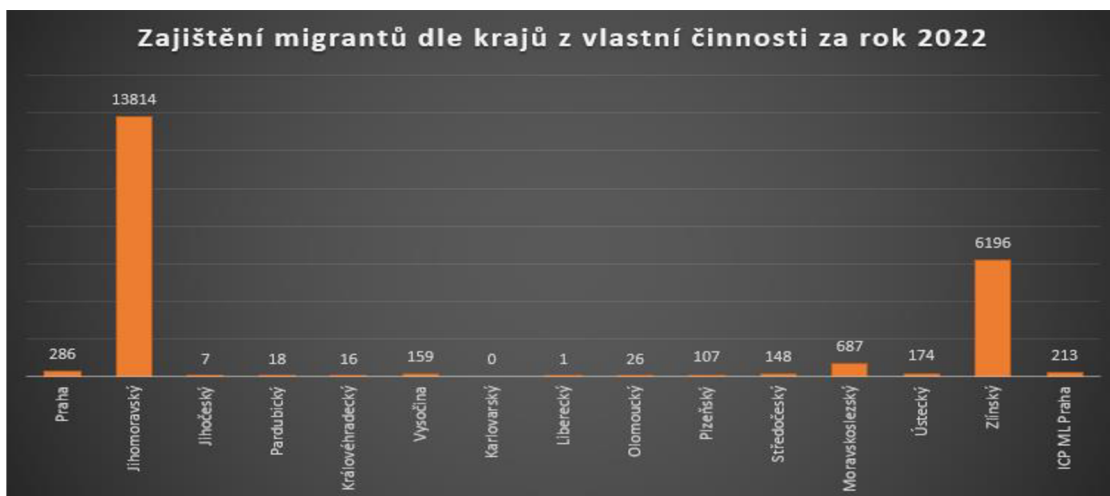
Graf 4: Nejčastější záchyt migrantů dle národnosti:

Zdroj: *Mvcr.cz: čtvrtletní zpráva o migraci za IV čtvrtletí 2022* [online]. [cit. 10. 03. 2023]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/ctvrtletni-zprava-o-migraci-za-iv-ctvrtleti-2022.aspx>

Graf č. 5 znázorňuje počty detekcí migrantů v jednotlivých krajích v roce 2022.

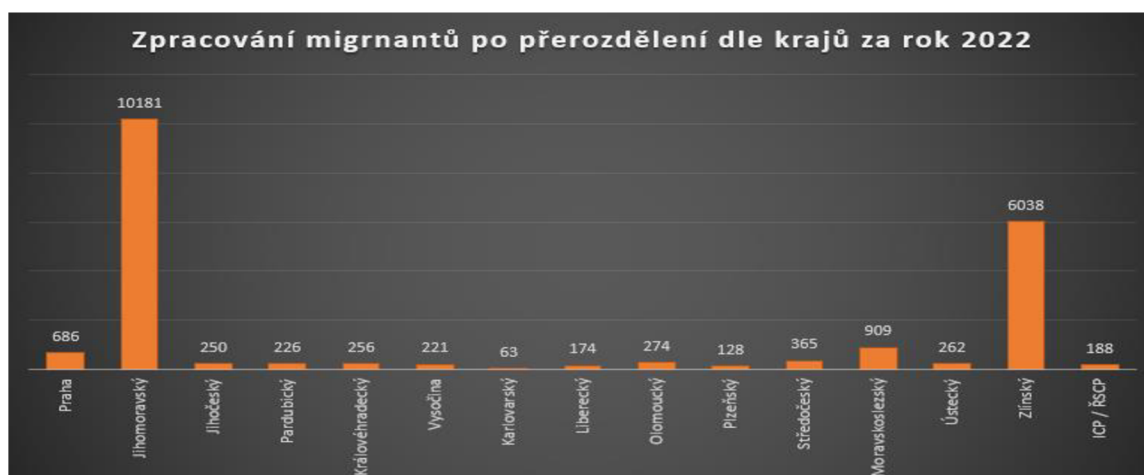
Graf 5: Zajištění migrantů dle krajů z vlastní činnosti za rok 2022:

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie, *Statistika analýza rizik*, č. j.: KRPA-89893/ČJ-2023-0000CP.

Během dočasného znovuzavedení ochrany hranic docházelo k situacím, kdy místně příslušné OCP z kapacitních důvodů nebyly schopny zpracovat nápad nelegální migrace, a proto došlo k takzvanému systematickému přerozdělování migrantů mezi jednotlivými Krajskými ředitelstvími OCP.

Graf 6: Zpracování migrantů po přerozdělování dle krajů za rok 2022:

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie, *Statistika analýza rizik*, č. j.: KRPA-89893/ČJ-2023-0000CP.

Následující část kapitoly je orientována na migraci v souvislosti s protiprávní činností migrantů. Zde je nutné zmínit, že velmi často se na migranty nahlíží jako na pachatele kriminality, avšak výzkumy poukazují na to, že vztah mezi migrací a kriminalitou je ze strany veřejnosti značně přeceňován, jelikož média migranty prezentují jako osoby, které jsou mnohem více náchylné k trestné činnosti a kriminalitě jako takové, a to vzbuzuje dojem, že přítomnost migrantů na českém území vede k růstu kriminality. Více jak desítky empirických studií však prokázaly, že oblasti, kde je možné sledovat vyšší počet migrantů, mají téměř totožnou či dokonce nižší míru kriminality v porovnání s oblastmi, kde je menší počet migrantů. I přesto mají i v ČR migranti dosti nelichotivý a špatný mediální obraz, a to se velmi často následně odráží v negativním postoji české veřejnosti vůči migrantům. Data poukazují na to, že migranti se na růstu kriminality v ČR podílí ve stagnující míře.

I přesto, že v ČR počet cizinců dlouhodobě roste, počet trestných činů zde od roku 2008 naopak klesá. „*Při pohledu na data za rok 2019, která ještě nejsou ovlivněna pandemií COVID – 19, stáli cizinci za 8,9 % objasněných trestných činů, přičemž procentuální počet cizinců na území ČR byl 5,6 %. Tato čísla je však třeba interpretovat v perspektivě toho, že kriminologické statistiky nerozlišují mezi zahraničními turisty, kteří na území ČR páchají trestnou činnost, a mezi migranty, kteří v ČR pobývají dlouhodobě.*“³⁹ V roce 2019 Česko navštívilo více jak 10,8⁴⁰ milionů turistů, a proto jsou údaje zkreslené. Je to dáno například věkovou strukturou cizinců, jelikož kriminalitu primárně páchají muži ve středním věku, což je skupina, která zde ještě před vypuknutím války na Ukrajině mezi cizinci zcela dominovala. Další zkreslení je dáno tím, že cizinecké statistiky neobsahují údaje o desítkách tisících občanů EU, kteří v Česku sice žijí, avšak k pobytu se neregistrovali.

³⁹JELÍNKOVÁ, Marie. *Migrace a kriminalita: nepodceňujme trestné činy vůči uprchlíkům*. Univerzita Karlova v Praze [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://fsv.cuni.cz/sites/default/files/uploads/files/PB-Migrace%20a%20kriminalita.pdf>.

⁴⁰ Tamtéž.

K dubnu 2022 v ČR získalo dočasnou ochranu zhruba 300 tisíc Ukrajinců – jednalo se primárně o ženy (77 %) a děti (40 %),⁴¹ a proto není ani nárůst kriminality v souvislosti s migrací z Ukrajiny pravděpodobný, ženy a děti se na kriminalitě podílí několika násobně méně než muži. Je nutné zmínit, že v roce 2021 byl zaznamenán zvýšený podíl cizinců na celkovém počtu trestně stíhaných osob, avšak tento nárůst nepoukazuje na to, že by rostl počet trestně stíhaných cizinců, jak se mnozí mylně mohou domnívat, ale jde spíše o důsledek poklesu, který byl způsobený v oblasti celkového počtu trestně stíhaných osob v rámci českého území. V porovnání s rokem 2019, který nebyl ovlivněn pandemií COVID – 19, tak došlo k mírnému poklesu celkového podílu trestně stíhaných cizinců, přičemž nejčastěji byli stíháni občané Polska, Ukrajiny a Slovenska.⁴² „V roce 2021 bylo trestně stíháno 6 434 cizinců, což představuje 9,3 % z celkového počtu stíhaných osob a meziroční nárůst o 1,1 %.“⁴³ Během roku 2021 bylo pravomocně odsouzeno celkem 4 996⁴⁴ cizinců, což je meziroční nárůst o 5,9%, přičemž celkový podíl cizinců na celkovém počtu osob, které byly v České republice odsouzeny, tak dosáhl hodnoty 10,1%. Největší zastoupení mezi odsouzenými cizinci měli občané Slovenska (1 582), dále občané Ukrajiny (1 364) a v neposlední řadě také občané Polska (295).⁴⁵

Graf 7 prezentuje vývoj trestné činnosti cizinců v letech 2011 až 2021, je tedy patrné, že v Česku bylo v roce 2021 stíháno 69 000 osob a cizinci se na tomto stavu podíleli 6 000 osobami, to je v porovnání s rokem 2020 nárůst o 67 cizinců, asi 1,1 %. Proto lze konstatovat, že v roce 2021 cizinci tvořili 9,3 % podíl na celkovém počtu stíhaných osob a v porovnání s rokem 2020 se tento podíl zvýšil o 0,8 %.

⁴¹ *Mvcr.cz: Výroční zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace za rok 2021* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpráva-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-za-rok-2021.aspx>.

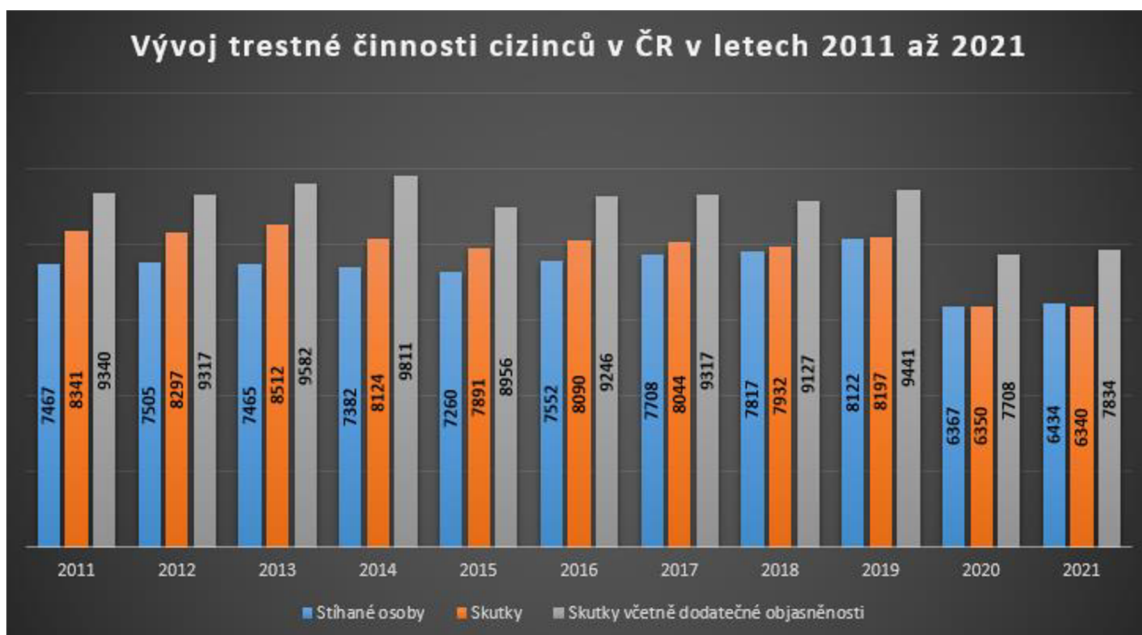
⁴² Tamtéž.

⁴³ *Mvcr.cz: Výroční zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace za rok 2021* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpráva-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-za-rok-2021.aspx>.

⁴⁴ *Mvcr.cz: Výroční zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace za rok 2021* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpráva-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-za-rok-2021.aspx>.

⁴⁵ *Mvcr.cz: Výroční zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace za rok 2021* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpráva-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-za-rok-2021.aspx>.

Graf 7: Vývoj trestné činnosti cizinců v ČR v letech 2011 až 2021:

Zdroj: Mvcr.cz: Výroční zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace za rok 2021 [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zprava-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-za-rok-2021.aspx>.

Tabulka 1: Přehled trestné činnosti v letech 2020 a 2021:

Rok	2020	tj. %	2021	tj. %	Změna oproti předchozímu období	
					v %	absolutní číslo
Registrováno skutků	165 525	100,0	153 233	100,0	-7,4	-12 292
Objasněno skutků	77 786	47,0	72 493	47,3	-6,8	-5 293
z toho spácháno cizinci	6 350	8,2	6 340	8,7	-0,2	-10
Celkem objasněno skutků*	93 140	100,0	87 744	100,0	-5,8	-5 396
z toho spácháno cizinci*	7 708	8,3	7 834	8,9	1,6	126
Celkem stíháno osob	75 009	100,0	69 373	100,0	-7,5	-5 636
z toho cizinci	6 367	8,5	6 434	9,3	1,1	67

Zdroj: Mvcr.cz: Výroční zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace za rok 2021 [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zprava-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-za-rok-2021.aspx>.

V roce 2021 byli migranti stíháni primárně z těchto důvodů (podle druhu kriminality):⁴⁶

- kategorie „zbývající kriminalita“ – 2 208 stíhaných cizinců, přičemž zde dominovaly trestné činy v podobě ohrožení pod vlivem návykové látky a opilství, dále dopravní silniční nehody z nedbalosti a zanedbání povinné výživy;
- kategorie „ostatní kriminální trestné činy“ – 1 727 stíhaných cizinců, přičemž šlo primárně o trestné činy maření výkonu úředního rozhodnutí, drogová kriminalita, nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů;
- kategorie „majetkové trestné činy“ – 1 144 stíhaných cizinců, a to především za krádeže;
- kategorie „násilné trestné činy“ – 808 stíhaných cizinců, přičemž nejvíce se jednalo o úmyslné ublížení na zdraví, loupeže, nebezpečné vyhrožování;
- kategorie „hospodářské trestné činy“ – 794 stíhaných cizinců, přičemž nejčastěji byli stíháni za trestné činy padělání a pozměnění veřejné listiny, krácení daní, podvody, úvěrové podvody, zpronevěry;
- kategorie „mravnostní trestné činů – 125 stíhaných cizinců, nejčastěji šlo o znásilnění.

V souhrnu lze konstatovat, že dlouhodobě a trvale mají migranti výrazné zastoupení u trestných činů v podobě padělání a pozměňování veřejných listin, nedovoleného překročení státní hranice, porušení práv k ochranné známce a kapesních krádeží. *„Z pohledu státních příslušností tvořili v roce 2021 nejpočetnější skupiny trestně stíhaných cizinců státní příslušníci Slovenska s počtem 2 199 osob (– 33, tj. – 1,5%), Ukrajiny 1 730 osob (+195, tj. +12,7%),*

⁴⁶ Mvcr.cz: *Výroční zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace za rok 2021* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zpráva-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-za-rok-2021.aspx>.

Polska 378 osob (– 28, tj. – 6,9%) a Rumunská 295 osob (– 26, tj. – 8,1%). Následují státní příslušníci Moldavska s 277 osobami (+44, tj. +18,9%), Vietnamu s 231 osobami (+20, tj. +9,5%), Bulharska s 215 osobami (– 27, tj. – 11,2%), Ruska se 124 osobami (– 9, tj. – 6,8%), Německa se 112 osobami (– 4, tj. – 3,4%) a Maďarska s 81 osobami (+1, tj. +1,3%).⁴⁷ Největší početní nárůst je možné vysledovat u Ukrajinců.

Co se týče nelegální migrace v roce 2021, byli stíháni migranti primárně pro trestné činy v podobě násilného překročení státních hranic podle ustanovení § 339 zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku (dále jen „trestní zákoník“), dále organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice (podle ustanovení § 340 trestního zákoníku), napomáhání k neoprávněnému pobytu na českém území (podle ustanovení § 341 trestního zákoníku), porušení předpisů v rámci mezinárodní letů (podle ustanovení § 343 trestního zákoníku). Stíháno bylo za tyto trestné činy celkem 33⁴⁸ cizinců a dále 19⁴⁹ občanů ČR. V porovnání s rokem 2020 tak došlo k poklesu u českých občanů o 7⁵⁰ osob, přičemž počet cizinců zůstává v roce 2021 totožný. Z hlediska státní příslušnosti nelegálních migrantů byli primárně stíháni občané Rumunska, Sýrie, Ukrajiny, Slovenska, Ruska, Moldavska a Turecka. Dále šlo o občany Běloruska, Francie, Gruzie, Ázerbájdžánu a Pákistánu. Cizinci byli stíháni primárně na území Prahy, Jižní Moravy, Libereckého kraje a Ústeckého kraje.⁵¹

Je nutné zmínit, že cizinci se velmi často na území Česka zapojují do organizovaného zločinu. V roce 2021 je možné hovořit o dosti zajímavém jevu – vznik nových organizovaných skupin, a to za účelem napomáhání k nelegální migraci v ČR. Členy těchto skupin jsou nejenom cizinci, ale také osoby s českou státní příslušností, a to nejčastěji muži ve věku 20 až 40 let a pocházející ze sociálně slabých společenských vrstev. Aktivně se tyto jedinci podílí na zajišťování vozidel, která se využívají k transportu nelegálních

⁴⁷ *Mvcr.cz: Výroční zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace za rok 2021* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zprava-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-za-rok-2021.aspx>.

⁴⁸ Tamtéž.

⁴⁹ Tamtéž.

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Tamtéž.

migrantů, či se jedná o řidiče jednotlivých nelegálních převozu a podobně. Členy těchto skupin jsou cizinci, státní příslušníci Ukrajiny, Vietnamu a Sýrie, kteří zde mají dlouhodobý pobyt. Je jasné, že jde o mezinárodní organizované skupiny, a to znamená, že jsou tvořeny členy hned z několika různých států. „V roce 2021 pokračovala činnost mezinárodních cizojazyčných organizovaných skupin částečně působících v ČR a částečně v zahraničí, které se podílely na obstarávání padělaných nebo pozměněných osobních dokladů sloužících k legalizaci pobytu migrantů (a jejich následnému nelegálnímu zaměstnávání), kteří se již na území evropských států včetně ČR nacházeli, nebo se s jejich pomocí snaží nelegální migranti dostat do zemí schengenského prostoru.“⁵²

2.3 POZITIVNÍ A NEGATIVNÍ ASPEKTY NELEGÁLNÍ MIGRACE

Nelegální migrace je spojována primárně s negativními aspekty, nikoliv s těmi pozitivními, což je podstatné zmínit. To platí především pro období posledních 10 let, kdy migrace vyvolává velmi bouřlivé diskuze. Nelegální migrace je vnímána jako hrozba. Mezi negativní aspekty migrace patří zřejmě trestná činnost páchaná migranty, hrozba terorismu, proces radikalizace, ale například nejistota, strach a další. Životní podmínky nelegálních migrantů velmi často v praxi neodpovídají tomu, co jim „převaděči“ naslibují, a to může mít za následek vznik řady hrozeb pro celou společnost – vzniká například nenávisť vůči většinové společnosti, ve které migranti musí žít, či dochází k páchání teroristických činů ze strany nelegálních migrantů, jelikož ti za své špatné životní podmínky obviňují většinovou společnost. Je jasné, že nelegální migranti dosti často naráží na naprosto odlišné normy, kterými se musí v cílové zemi řídit, a to je také obrovský problém. Proto je s nelegální migrací dosti často skloňován terorismus a radikalizace osob.

Je více než jasné, že pro každého migranta, je migrace jakousi zlomovou událostí. Pro přijímací zemi je poté diverzifikací jejího obyvatelstva,

⁵² Mvcr.cz: Výroční zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace za rok 2021 [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zprava-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-za-rok-2021.aspx>.

a to je spojováno s příchodem další pracovní síly (nelegální). Nelegální migrace může vést ke střetům ve společnosti, přičemž v místních obyvatelích tak vyvolává dosti rozporuplné pocity. Co se týče pozitivních aspektů, je nutné je vztáhnout nejprve na migraci jako celek, která zajisté ovlivňuje jak společnost, tak ekonomiku a kulturu země. Migrace s sebou přináší kulturní obohacení. Je důležité zmínit, že migrace jako taková je nástrojem pro dosažení politických cílů, přičemž atraktivní (cílové) země vízovou politiku používají jako nástroj motivace autoritářských režimů k aktivní spolupráci a naopak autoritářské státy následně využívají svého postavení tranzitní země pro nelegální migraci s tím, že chtějí své podmínky ostatním zemím vnutit. Velmi často je poukazováno na to, že migrace není ani špatná a ani dobrá. V posledních letech Evropská unie vyvíjí obrovský tlak na přerozdělování migrantů. V roce 2022 debata o přerozdělování migrantů pokročila. Již v únoru 2022 se hovořilo o tom, že Evropská unie připravuje nástroj pro přerozdělování migrantů, který spočívá v principu povinné solidarity pro přijímání uprchlíků, kdy by v okamžiku přetížení některé země systém uprchlíky přerozděloval rovnoměrně. Jedná se primárně o iniciativu Francie a Německa.

Kromě toho je nutné podotknout, že nelegální migrace má negativní dopad na trh práce cílové země a představuje rizika v ekonomické sféře. Nelegální migrace je spojována s diskriminací, nízkými výděly, nestabilitou pracovního místa, delší pracovní dobou a s neplacením daní. Riziko zahrnuje i pokles úrovně pracovních podmínek v cílové zemi a možnost, že některá odvětví budou brzy zcela závislá na zahraniční pracovní síle. Strukturální změny potřebné k nastartování národního hospodářství jsou brzděny nelegální migrací. Nelegální migrace do země sebou přináší xenofobii, nenávist vůči jiným národnostem, ale i stres a přetrvávající neklid pro samotné migranty. Další faktory nelegální migrace je možné shrnout do těchto bodů:

- drobná kriminalita – krádeže a jiné;
- padělání a pozměňování dokladů;
- pašování přes hranice – převádění lidí, ale i zbraní, drog, zboží a další;

- organizovaný zločin s mezinárodním přesahem;
- netolerance veřejnosti vůči nelegálním migrantům a jejich neoprávněnému pobytu v cílové zemi;
- deformace etických a morálních hodnot cílové zemi.

Pozitiva nelegální migrace mohou spočívat v zaplňování mezer na trhu práce na pozicích, které jsou méně atraktivní a hůře platově ohodnocené. Další výhodou můžeme spatřovat v levnější pracovní síle, která je přiměřeně adaptabilní, což umožňuje růst konkrétních ekonomických sektorů. Vzhledem k tomu, že si domácnosti mohou dovolit platit méně za práci, stavební práce a další služby, mohou nepochybně dlouhodobě těžit z nelegální migrace.

2.4 IDENTIFIKACE NEJČASTĚJŠÍCH ZPŮSOBŮ PROTIPRÁVNÍHO JEDNÁNÍ

Ze získaných údajů je patrné, že nejčastěji se v ČR migranti dlouhodobě dopouští trestných činů v podobě padělání a pozměňování veřejných listin, nedovoleného překročení státních hranic, porušování práv k ochranné známce, kapesních krádeží. Podle druhu kriminality se nejčastěji jednalo v roce 2021 o trestné činy v podobě ohrožení pod vlivem návykové látky a opilství, dopravní silniční nehody z nedbalosti, zanedbání povinné výživy, maření výkonu úředního rozhodnutí, drogové kriminality, nedovolené výroby a držení psychotropních látek a jedů. Dostí významný podíl zaujímaly rovněž majetkové trestné činy. V případě nelegální migrace patří mimo jiné mezi nejčastější protiprávní skutky v roce 2021:⁵³

- organizování a umožňování nedovoleného překročení státních hranic;
- napomáhání k neoprávněnému pobytu na českém území;

⁵³ *Mvcr.cz: Výroční zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace za rok 2021* [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocní-zprava-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-za-rok-2021.aspx>.

- neoprávněné zaměstnávání cizinců.

Již méně se migranti v roce 2021 dopouštěli násilných trestných činů (ublížení na zdraví a jiné) a hospodářských trestných činů (krácení daní, úvěrové podvody, zpronevěra a podobně). Nejmenší zastoupení měly mravnostní trestné činy v podobě znásilnění, to je pozitivní zjištění. Migranti se dosti často na českém území zapojují do organizovaného zločinu. I přesto, že v roce 2021 došlo k mírnému nárůstu podílu cizinců na trestně stíhaných osobách, neznamena to, že by v ČR stoupal počet trestně stíhaných cizinců, avšak jedná se spíše o důsledek v podobě celkového poklesu trestně stíhaných osob na českém území. V České republice mají migranti především vlivem médií dosti špatný mediální obraz, a proto má vůči nim česká veřejnost spíše negativní postoj. Data poukazují na to, že migranti se však na zvýšené kriminalitě v zemi nepodílí.

3 DISKUZE A ZHODNOCENÍ EFEKTIVNOSTI SOUČASNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY NELEGÁLNÍ MIGRACE

Problematika migrace a s ní souvisejícího azylového procesu je bezesporu jedním z globálních jevů, který zásadně ovlivňuje společenský, politický a ekonomický život národa. Dopady migrace mohou být pozitivní i negativní, především kvůli nelegální migraci a bezpečnostním rizikům, které představuje. Migrace může totiž fungovat jako nástroj ke zmírnění ekonomicko – společenského vývoje, který je ve všech vyspělých zemích světa poznamenán demografickými změnami, jako je mimo jiné stárnutí populace. Na českém území lze vysledovat různé etapy vývoje, které byly migrací poznamenány. Ministerstvo vnitra může být na úrovni implementační i legislativně – koncepční určeno oficiálním koordinátorem mezinárodní migrace ČR. Efektivní řízení legální migrace a snižování nelegální migrace, kterou nelze zcela eliminovat, je v oblasti migrace nejvyšší prioritou. Jelikož je migrace nadnárodním fenoménem, je vhodné a žádoucí v této oblasti úzce spolupracovat na bilaterální i multilaterální úrovni, to úzce souvisí se zapojením se ČR do migrační a azylové politiky EU.

V souhrnu lze konstatovat, že současná právní úprava migrace jistě nevyhovuje jejímu faktickému stavu. Pozornost je nutné zaměřit primárně na zákon o pobytu cizinců na území ČR. Již v minulosti byl tento zákon nesčetněkrát novelizován. Cílem bylo téměř vždy uvést jednotlivá ustanovení zákona do souladu s požadavky ze strany EU. Zákon o pobytu cizinců je ve své podstatě jakýmsi odrazem toho, jak se snaží ČR oblast migrace na mezinárodní úrovni regulovat. Jde o zákon, který taktéž upravuje oblast zaměstnávání nebo podnikání cizinců, vízovou politiku a jiné. Lze konstatovat, že zákon je velmi obsáhlý, přičemž jedním z důvodů je také to, že problematika migrace a vstupu/pobytu cizinců na území ČR je úzce svázána s právem EU. To ve své podstatě ČR nutí zavádět nové instituty cizineckého práva či ty stávající upravovat. V souvislosti s novelizací tohoto zákona bylo vždy snahou MV ČR právní úpravu zjednodušit a zpřehlednit, a tím dát právní úpravě jasnou strukturu a systematiku, avšak ne vždy se to podařilo. Hojně diskutovaná byla například

novelizace v roce 2013, kdy nový návrh cizineckého zákona byl vnímán jako dosti kazuistický a stále dosti obsáhlý. Bylo by však naprosto mylné se domnívat, že tak složitá oblast, jakou migrace je, by mohla být upravena jednoduchou normou. Jedním z důvodů tehdejší novelizace byla nutnosti implementace směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/89/EU ze dne 16. listopadu 2011, kterou se mění směrnice 98/78/ES, 2006/48/ES a 2009/138/ES, pokud jde o doplňkový dozor nad finančními subjekty ve finančním konglomerátu Text s významem pro EHP.

V roce 2021 došlo k dalším změnám v rámci cizineckého zákona, a to s účinností od 2. srpna 2021. Šlo o změny, které zcela jasně potvrdily trend všeobecného zpříšňování podmínek pro ty cizince, kteří v ČR pracují a žijí dlouhodobě. *„Poslední novela cizineckého zákona je kritizována z mnoha stran, a to včetně ministrů současné vlády, Hospodářské komory či České asociace pojišťoven, neboť cizincům přináší další těžkosti. Na novelách cizineckého zákona z poslední doby je zřetelný trend postupného zpříšňování těchto podmínek, přičemž změně tohoto trendu zatím nic nenasvědčuje.“*⁵⁴ Z toho jasně vyplývá, že právní úprava migrace prochází neustálými změnami, které se snaží reagovat na aktuální podobu a stav migrace. V současné době je v zákonodárném procesu další novelizace zákona o pobytu cizinců.

S ohledem na aktuální situaci na Ukrajině je hojně diskutována oblast dočasné ochrany cizinců v souvislosti se zákonem č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců. Institut dočasné ochrany v kontextu aktuální válečné situace upravuje zákon č. 65/2022 Sb., o některých opatřeních v souvislosti s ozbrojeným konfliktem na území Ukrajiny vyvolaným invazí vojsk Ruské federace, který řeší podmínky udělování dočasné ochrany cizinců v případě hromadného přílivu vysídlených osob z Ukrajiny, poskytování nouzového ubytování a dočasného přístřeší (a s tím souvisejících služeb) a dále taktéž zvláštní pravidla pro poskytování zdravotních služeb. *„Dočasná ochrana je řízení výjimečné povahy, které v případě hromadného přílivu nebo bezprostředně*

⁵⁴ SEDLÁKOVÁ, Nikola. *Novela zákona o pobytu cizinců – pomoc, či komplikace* [online] [cit. 20. 2. 2023]. Dostupné z: <https://www.centrumlidskaprava.cz/blog/novela-zakona-o-pobytu-cizincu-pomoc-ci-komplikace>.

*hrozícího hromadného přílivu vysídlených osob ze třetích zemí, které se nemohou vrátit do země původu, poskytuje okamžitou a dočasnou ochranu těmto osobám, zejména pokud zároveň existuje riziko, že azylový systém nebude schopen vypořádat se s tímto přílivem bez nepříznivých účinků na jeho vlastní účinné fungování a na zájmy těchto osob a dalších osob žádajících o ochranu.*⁵⁵ Je nutné rozlišovat mezi dočasnou ochranou a mezinárodní ochranou. Směrnice Rady⁵⁶ definuje pouze minimální normy, které jsou platné pro udělení dočasné ochrany, a proto členské země mají určitou volnost aplikovat v oblasti dočasné ochrany příznivější legislativu. Dočasná ochrana je nyní nastavena správně, přičemž v současné době vláda schválila Lex Ukrajina IV a je realizována novelizace v podobě Lex Ukrajina V. Díky tomu lze dočasnou ochranu pro Ukrajince prodloužit o 1 rok. Možnost prodloužení je tedy až do 31. března 2024.

⁵⁵ Směrnice Rady 2001/55/ES ze dne 20. července 2001 o *minimálních normách pro poskytování dočasné ochrany v případě hromadného přílivu vysídlených osob a o opatřeních k zajištění rovnováhy mezi členskými státy při vynakládání úsilí v souvislosti s přijetím těchto osob a s následky z toho plynoucími*. CODEXIS [online]. [cit. 20. 02. 2023]. Dostupné z: <https://next.codexis.cz/evropska-legislativa/EU27612#L58>.

⁵⁶ Tamtéž.

4 NÁVRHY A DOPORUČENÍ

V rámci poslední kapitoly je nutné zamyslet se nad možností další perspektivní úpravy migrace v ČR.

Velmi často z úst odborníků zaznívá, že právní rámec, který upravuje migrační a azylovou politiku, je v ČR spíše matoucí a dosti komplikovaný. Velmi často také dochází k novelizacím, ve kterých lze jen stěží se správně a rychle zorientovat. Řízení azylového i pobytového typu jsou mnohdy zbytečně protahována, avšak lze konstatovat, že situace se postupně zlepšuje. Proto lze navrhnout reformu celého právního rámce migrace, která by byla zajisté na místě a žádoucí. Je více než jasné, že tak rozsáhlá reforma byla doprovázena určitými komplikacemi, a to by mohlo být spojeno s rozšiřováním restrikcí. Ministerstvo vnitra by mělo mít na starosti organizaci a realizaci reformy, jejímž cílem je učinit příslušné zákony a postupy předvídatelnějšími a jednoduššími ve způsobu jejich uplatňování v praxi. Na reformě by se měli aktivně podílet především také ti, kteří již mají s existujícím právním rámcem určité zkušenosti, a dokáží tudíž identifikovat jeho nedostatky – ŘSCP či OCP. Dále je nutné zaměřit pozornost na celkový růst jistoty související se získáním pobytového statusu migrantů.

Velmi často je nelegální migrace spojena s pracovní migrací, a proto by i tato oblast měla zajisté projít reformou. Český trh práce vykazuje převis poptávky po pracovní síle. Tento jev bude jistě přetrvávat i do budoucna. Cílem reformy by byla tedy nejenom tvorba systému výběru a posléze získávání kvalifikovaných pracovníků ze zahraničí, tedy systému, který bude primárně flexibilní. To zrychlí taktéž celkový nábor pracovníků v profesích, které jsou vnímány jako nedostatkové. Pokud by byl systém pracovní migrace mnohem více efektivní, zajisté by to vedlo ke snížení nelegální migrace. Je nutné si uvědomit, že počet pracovníků v rámci českého trhu práce nedokáže pokrýt potřeby ekonomiky, jelikož na trhu práce se objevuje stále méně pracovníků. Reforma by dokázala podle vlády zavést nástroje, prostřednictvím kterých by poté byly řízeny přísuny zahraničních pracovníků. To vše je spojeno s nutností tuto oblast upravit z hlediska legislativy.

Dále lze doporučit, aby byl proveden přezkum aktuálního legislativního rámce migrace, kdy dodržování lidských práv a mezinárodních standardů musí stát vždy v popředí zájmu, a to včetně dodržování norem a standardů v pracovněprávní oblasti. Právní administrativa, včetně rozhodování o tom, kdo získá povolení k pobytu nebo přístupu k zaměstnání, a také pravidla upravující migraci by se měla zjednodušit. Uplatňování práv migrantů musí být konzistentní a zároveň předvídatelné. ČR by měla rovněž ratifikovat klíčové mezinárodní úmluvy pro řízení migrace, to by posílilo vnitrostátní legislativu a politiku. Je jasné, že i to musí být v souladu s mezinárodními normami. To, co je zde bezpochyby také velmi důležité, je garantování toho, že přístup k azylovému řízení bude pro migranty spravedlivý. Velmi často je celá situace posuzována jen podle bezpečnostní situace, která v zemi původu migranta panuje, to však není správné.

V praxi bývá migrace spojována s xenofobií a taktéž s rasismem, a proto je zapotřebí zaměřit mnohem větší pozornost na aktivní podporu rovnosti, respektu a lidského rozvoje jako takového. Je tedy vhodné neustále kontinuálně posilovat národní legislativu, která upravuje rovné zacházení a obecně potírá rasismus a diskriminaci. To však není možné bez podpory jejich následné implementace, kdy musí být v souladu s mezinárodní legislativou, judikaturou a v neposlední řadě i s mezinárodními smluvními závazky, kterými je ČR vázána a které nelze v žádném případě opomíjet či přehlížet.

Závěr

V bakalářské práci jsem se v první části zabíral vývojem migrace, jejími důvody a příčinami. Věnoval jsem se právní úpravě EU v podobě vydaných právních předpisů a české legislativě upravující cizineckoprávní problematiku.

Závěr této bakalářské práce jasně ukazuje, že současný vývoj nelegální migrace v ČR představuje závažný problém, který se projevuje nejenom v podobě porušování právních předpisů, ale i v podobě různých druhů protiprávních aktivit prováděných cizinci. V kontextu národní a nadnárodní právní úpravy je nelegální migrace vnímána jako značná výzva pro zajištění bezpečnosti a ochrany práv a svobod občanů. Zároveň je nelegální migrace často spojována s dalšími problémy, jako jsou nezaměstnanost, nelegální práce, kriminalita a terorismus.

Příčiny nelegální migrace jsou různorodé a často spojené s chudobou, nedostatkem práce a politickou nestabilitou v zemích původu, proto je důležité, aby se řešení tohoto problému zaměřovalo na zlepšení podmínek v těchto zemích, aby se lidé nemuseli uchýlit k nelegální migraci. V této souvislosti hrají důležitou roli opatření přijímaná PČR k potlačení nelegální migrace. Tato opatření by měla být v souladu s mezinárodním právem a respektovat základní lidská práva. Zároveň je důležité směřovat tato opatření k tomu, aby nedocházelo k diskriminaci a zneužívání cizinců.

V závěru lze konstatovat, že nelegální migrace je problém, se kterým se musíme vypořádat. Řešení tohoto problému však musí být založeno na spolupráci mezi zeměmi a na dodržování lidských práv. Pouze tak můžeme dosáhnout udržitelného a spravedlivého řešení tohoto problému.

Myslím si, že jsem v bakalářské práci úspěšně naplnil cíle, které jsem si na začátku zadal. Práce se zaměřila na současný vývoj nelegální migrace v České republice a její podíl na protiprávní činnosti cizinců, a to v rámci platné právní úpravy. Dále jsem analyzoval příčiny nelegální migrace a opatření, která policie České republiky přijímá k potlačení tohoto fenoménu. Věřím, že mi tato práce pomohla přispět k lepšímu porozumění této aktuální problematice a může vhodně posloužit jako zdroj teoretických informací

pro policejní praxi a předmět Činnost cizinecké policie na Policejní akademie
v ČR.

Seznam použitých zdrojů

Monografie:

- DRBOHLAV, Dušan, ed. *Nelegální ekonomické aktivity migrantů: (Česko v evropském kontextu)*. V Praze: Karolinum, 2008. ISBN 978 – 80 – 246 – 1552 – 3.
- GABAL, Ivan, Lenka VÁCLAVÍKOVÁ HELŠUSOVÁ a Andrew GEDDES. *Migrace v rozšířené Evropě: konference na Pražském hradě 12. - 14. září 2002*. 1. vyd. Praha: Gabal Analysis & Consulting, 2002. ISBN 80 – 238 – 9199 – 5.
- HABICH, Lukáš a Martin KLOUBEK a kol. *Činnost policejních služeb*. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2019. ISBN 978 – 80 – 7251 – 481 – 6.
- HRABÁLEK, Martin. *Ochrana hranic EU a role agentury Frontex v ní*. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, Mezinárodní politologický ústav, 2012. ISBN 978 – 80 – 210 – 5988 – 7.
- KUNEŠOVÁ, Hana. *Světová ekonomika: nové jevy a perspektivy*. 3., přeprac. a dopl. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2014. ISBN 978 – 80 – 7400 – 502 – 2.
- PALÁT, Milan. *Determinanty vzniku migrace a statistiky cizinců v Evropské unii*. Ostrava: Key Publishing, 2014. Monografie (Key Publishing). ISBN 978 – 80 – 7418 – 228 – 0.
- PIKNA, Bohumil. *Vnitřní bezpečnost v právu a politice Evropské unie*. 2. přepracované a aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2019. ISBN 978 – 80 – 7380 – 783 – 2.
- PÍTROVÁ, Lenka. *Aktuální právní aspekty migrace*. Praha: Leges, 2016. Teoretik. ISBN 978 – 80 – 7502 – 162 – 5.
- RIEGL, Martin a Bohumil DOBOŠ, ed. *Mezinárodní migrace pohledem politických věd: historie, teorie a současné otázky*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, 2021. ISBN 9788087558355.
- ROŽŇÁK, Petr a Karel KUBEČKA. *Země Visegrádu a migrace: fenomén procesu migrace, integrace a reintegrace v kontextu bezpečnosti zemí V4*.

Ostrava: Key Publishing, 2018. Monografie (Key Publishing). ISBN 978 – 80 – 7418 – 292 – 1.

- UHEREK, Zdeněk, Věra HONUSKOVÁ, Šárka OŠŤÁDALOVÁ a Vladislav GÜNTNER. Migrace: historie a současnost. Ostrava: Občanské sdružení PANT, 2016. ISBN 978 – 80 – 905942 – 9 – 6.

Legislativa:

- Sdělení č. 208/1993 Sb., Sdělení ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právním postavení uprchlíků a Protokolu týkajícího se právního postavení uprchlíků.
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950.
- Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky, v posledním znění.
- Zákon č. 325/1999 Sb., o azylu a o změně zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, v posledním znění.
- Zákon č. 221/2003 Sb., o dočasné ochraně cizinců; v posledním znění.
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, v posledním znění.
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, v posledním znění.

Webové zdroje:

- Advokatnidenik.cz: Novela azylového zákona byla schválena, doba řízení by se měla zkrátit [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://advokatnidenik.cz/2020/09/22/novela-azyloveho-zakona-byla-schvalena-doba-rizeni-by-se-mela-zkratit/>.
- Amo.cz: Migrace. Asociace pro mezinárodní otázky [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.amo.cz/wp-content/uploads/2016/01/PSS-Migrace - CSD1.pdf>.
- Clovekvtsni.cz: Ukrajinská uprchlická krize [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/ukrajinska-krize-v-historickem-kontextu-8589gp>.
- Clovekvtsni.cz: Uprchlíci v číslech [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.clovekvtsni.cz/migracni-statistiky-4518gp>.

- Consilium.europa.eu: Jak EU řídí migrační toky [online]. [cit. 25. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/managing-migration-flows/>.
- Consilium.europa.eu: Migrační politika EU [online]. [cit. 25. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/eu-migration-policy/>.
- Czso.cz: Nelegální migrace [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/cizinci/2-ciz_nelegalni_migrace.
- Europarl.europa.eu: Azyl a migrace v EU: fakta a čísla [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20170629STO78630/azyl-a-migrace-v-eu-fakta-a-cisla>.
- Europarl.europa.eu: Azyl a migrace [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: https://www.europarl.europa.eu/infographic/asylum-migration/index_cs.html#filter=2021-cz.
- Europarl.europa.eu: Fakta a čísla o EU [online]. [cit. 25. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/cs/sheet/151/azylova-politika>.
- Europarl.europa.eu: Evropský pakt o přistěhovalectví a azylu [online]. [cit. 25. 12. 2022]. Dostupné z: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=LEGISSUM:jl0038>.
- Europarl.europa.eu: Migrace: Proč lidé opouštějí své domovy? [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/world/20200624STO81906/migrace-proc-lide-opousteji-sve-domovy>.
- Europarl.europa.eu: Migrační krize v Evropě [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/society/20170629STO78631/migracni-krize-v-evrope>.
- Europarl.europa.eu: Reakce EU na ukrajinskou uprchlickou krizi [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.europarl.europa.eu/news/cs/headlines/priorities/ukrajina/20220324STO26151/reakce-eu-na-ukrajinskou-uprchlickou-krizi>.

- JELÍNKOVÁ, Marie. Migrace a kriminalita: nepodceňujme trestné činy vůči uprchlíkům. Univerzita Karlova v Praze [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://fsv.cuni.cz/sites/default/files/uploads/files/PB-Migrace%20a%20kriminalita.pdf>.
- Mvcr.cz: Dublinský systém [online]. [cit. 25. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/dublinsky-system.aspx>.
- Mvcr.cz: Ministerstvo vnitra ČR [online]. [cit. 26. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/zahranicni-spoluprace.aspx>.
- Mvcr.cz: Legální migrace [online]. [cit. 18. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/legalni-migrace.aspx>.
- Mvcr.cz: Ministerstvo vnitra ČR [online]. [cit. 01. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/migrace-web-uvod-migrace.aspx>.
- Mvcr.cz: Nelegální migrace v České republice [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/nelegalni-migrace-v-ceske-republice.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>.
- Mvcr.cz: Nelegální migrace [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/nelegalni-migrace-v-ceske-republice.aspx>.
- Mvcr.cz: Obecný přehled předmětu úpravy zákona o azylu: Základní právní rámec [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/obecny-prehled-predmetu-upravy-zakona-o-azyly.aspx>.
- Mvcr.cz: Ústřední orgány státní správy [online]. [cit. 25. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/ustredni-organy-statni-spravy.aspx>.
- Mvcr.cz: Výroční zpráva o situaci v oblasti migrace a integrace za rok 2021 [online]. [cit. 20. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/vyrocni-zprava-o-situaci-v-oblasti-migrace-a-integrace-za-rok-2021.aspx>.
- Mvcr.cz: Zahraniční spolupráce [online]. [cit. 26. 12. 2022]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/zahranicni-spoluprace.aspx>.
- PROCHÁZKOVÁ ILINITCHI, Cristina. Selected Migration Theories and their Importance on Drawing Migration Policies. Acta Oeconomica

Pragensia [online]. [cit. 28. 12. 2022]. ISSN 05723043. Dostupné z: doi:10.18267/j.aop.319.

- Suz.cz: provoz zařízení [online]. [cit. 10. 03. 2022] Dostupné z: <https://www.suz.cz/co-delame/provoz-zarizeni/>.

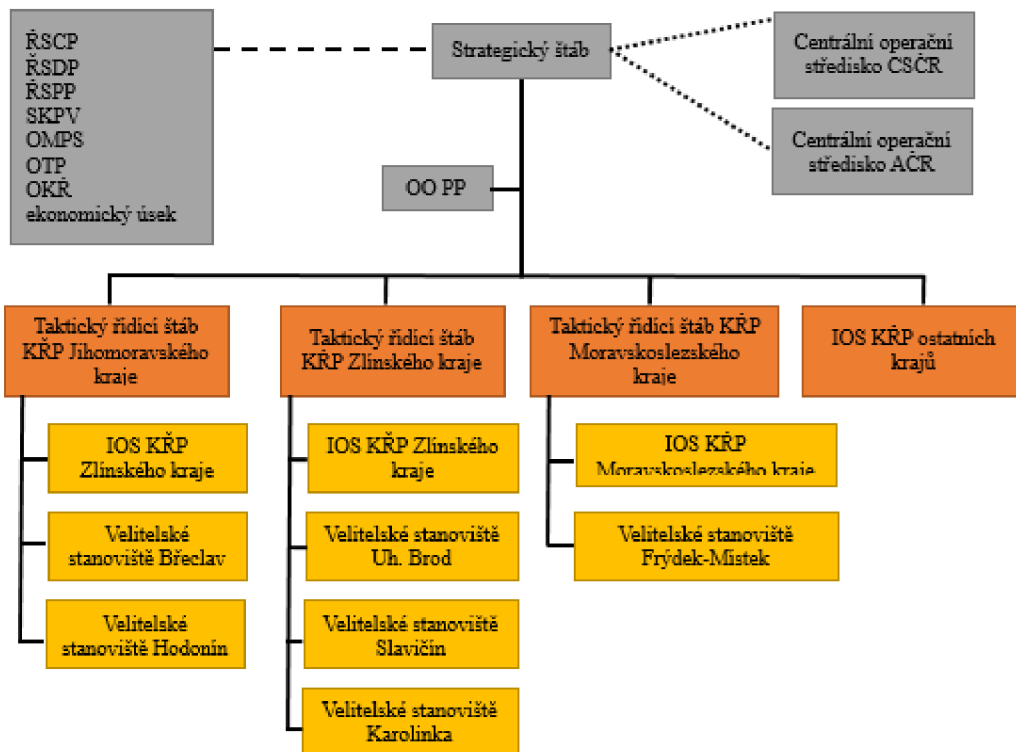
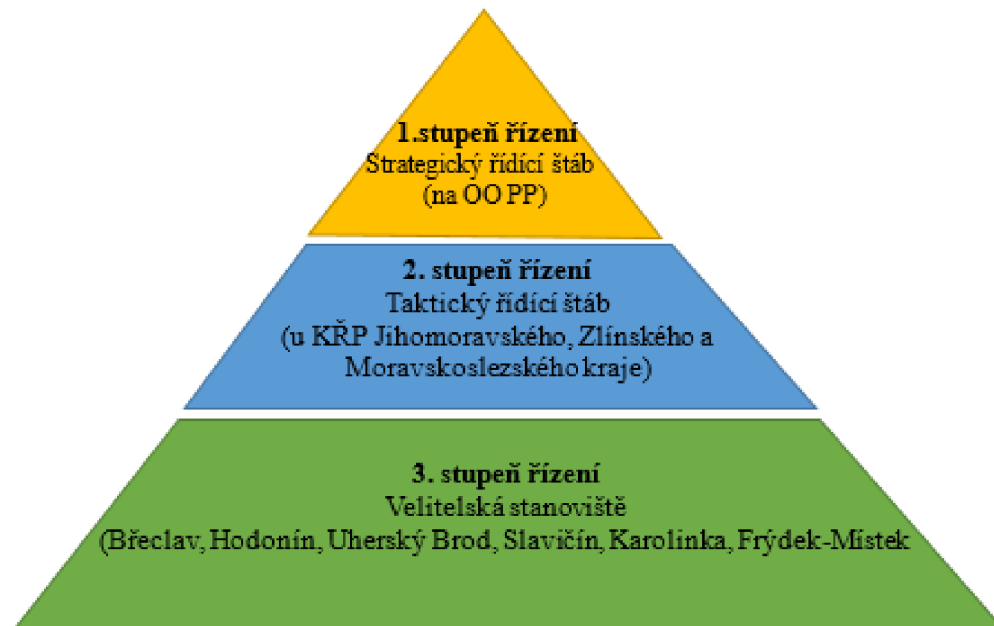
SEZNAM PŘÍLOH:

Příloha č. I: Schéma velení

Příloha č. II: Rozdělení sil

PŘÍLOHY PRÁCE

PŘÍLOHA I: SCHÉMA VELENÍ

Legenda:

— přímé řízení

- - - metodická podpora

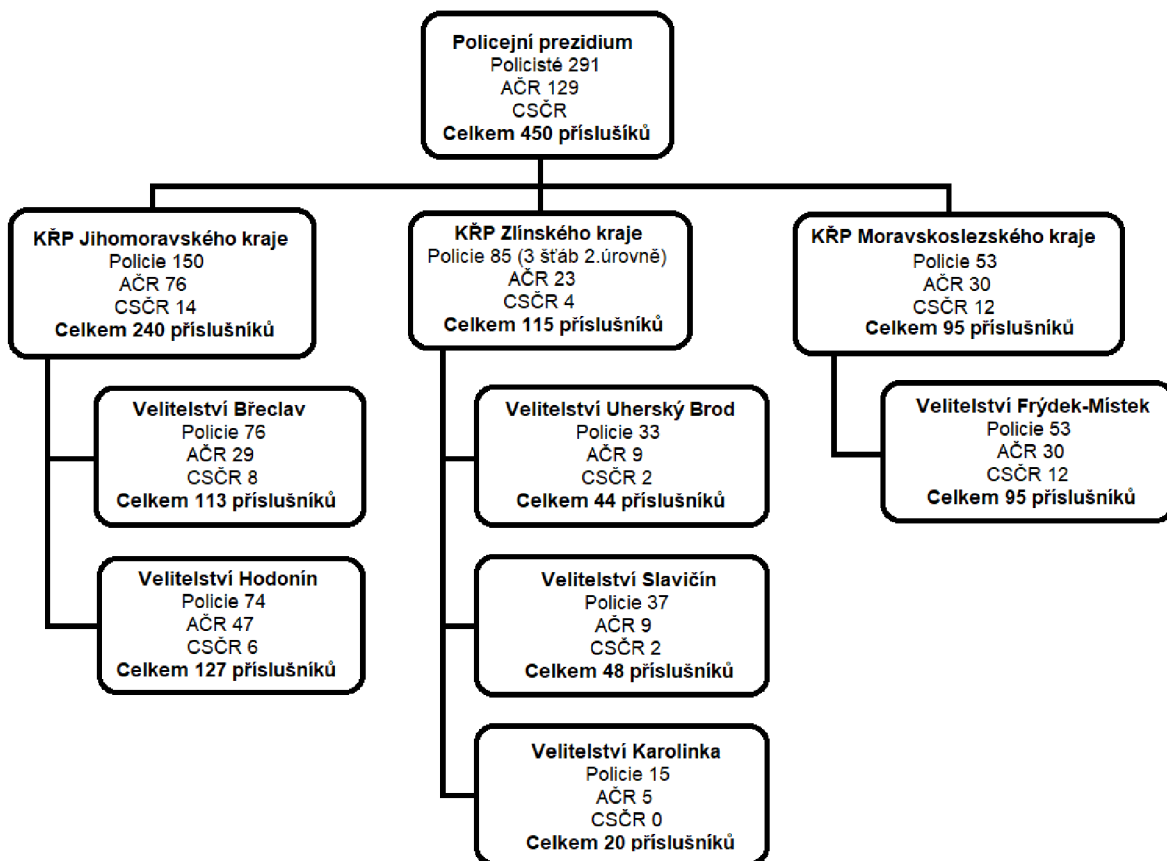
..... součinnostní vazba

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie, Č. j.: CPR – 23930/ČJ – 2018 – 930102

PŘÍLOHA II: ROZDĚLENÍ SIL

Celkové rozdělení sil

(12 hodinová směna)

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie, Č. j.: CPR – 23930/ČJ – 2018 – 930102